

**SUOMALAISTEN NÄKEMYKSET KULTTUURISTA 2013:
Vaikuttuneisuus taiteilijoista ja tyyli suunnista**

1. JOHDANTO

Tässä raportissa esitetään keskeiset tulokset tutkimuksesta, jolla on selvitetty suomalaisten näkemyksiä kaikkiaan 32 eri taiteilijasta. Tarkoituksena on ollut selvittää, miten hyvin suomalaiset tuntevat eri taiteen lajeja ja taiteen tekemisen muotoja eri ajoilta ja mitä he taiteilijoista ajattelevat. Tutkimukseen valitut taiteilijat edustavat sävel-, kuva- ja sanataidetta viimeisen sadan vuoden ajalta.

On syytä tähdentää, että henkilönimiä ei valittu sen selvittämiseksi, kuka on Suomen paras tai suosituin taiteilija, siihen tässä tutkimuksessa ei olisi ollut edes mahdollisuutta. Taiteilijat eivät yleensä kilpaile keskenään, vaan edustavat eri sukupolvia ja erilaisia tyyliuuntia ja taiteen tekemisen tapoja.

Henkilönimien avulla vastaajien on helpompi ottaa kantaa taustalla oleviin tyyliuuntiin kuin jos ne olisi yritetty kuvata sanallisesti. Myös vastaus ”en tunne” kertoo enemmän tyyliuunnasta kuin taiteilijasta henkilönä. Jos ihminen lainkaan kuuntelee klassista musiikkia, hän luultavasti tuntee Sibeliuksen, ja jos on kiinnostunut nykymusiikista, tietää Magnus Lindbergin. Kukin nimi valittiin sillä perusteella, että hän olisi omalla alallaan arvostettu ja myös suurelle yleisölle etukäteen arvioituna mahdollisimman hyvin tunnettu.

On myös huomattava, että pienetkin prosenttiluvut edustavat suuria ihmismääriä. Esimerkiksi reilun kymmenen prosentin lukema tarkoittaa yli neljäsataatuhatta kohderyhmään kuuluvaa suomalaista. Prosenttijakaumien takaa löytyy mm. iän, sukupuolen, koulutuksen ja puoluetaustan mukaisia eroja siinä, mitä tyyllilajeja suomalaiset seuraavat ja arvostavat.

Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla (internetpaneelissa) syys-lokakuussa 2013. Haastatteluja tehtiin yhteensä 8.059. Vastaajat edustavat maamme 15 - 74 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuunottamatta. Tutkimuksen otos muodostettiin maakunnittain ositettuna iän ja sukupuolen mukaan.

Tässä tutkimuksessa aineistoa on painotettu sukupuolen, iän ja asuinalueen mukaan vastaamaan paremmin perusjoukkoa.

Tulosten luottamusväli on koko aineiston tasolla suurimmillaan noin yksi prosenttiyksikkö kumpaankin suuntaan. Osaryhmittäisissä tuloksissa luottamusväli on suurempi, tarkasteltavan ryhmän koosta riippuen.

Tutkimuksen on Suomen Kulttuurirahaston toimeksiannosta toteuttanut TNS Gallup Oy.

2. VAIKUTTUNEISUUS TAITEILIJOISTA JA TYYLISUUNNISTA

Enemmistö väestöstä pystyy ottamaan kantaa 24 taiteilijaan 32:sta

Tutkimuksessa vastaajien tuli arvioida taiteilijoita (32 taiteilijaa) sen mukaan, missä määrin ovat vaikuttuneita heidän työstään ja teoksistaan. Jokaista taiteilijaa arvioitiin viisiportaisella asteikolla. Asteikon yksi vaihtoehto oli, ettei tunne taiteilijaa lainkaan. Tämä antaa kuvan siitä, missä määrin eri taitelijat ja heidän edustamansa tyyliuunnat kiinnostavat suomalaisia.

Tuloksia voi tulkita monesta eri näkökulmasta. Seuraavassa tarkastellaan sitä, missä määrin nimetyt taiteilijat ovat tunnettuja kansalaisten keskuudessa.

Enemmistö väestöstä pystyi arvioimaan 24:ää taiteilijaa 32 mahdollisesta. Lähes kaikki kykenivät ottamaan kantaa Juice Leskisen, Jean Sibeliuksen, Tove Janssonin, Väinö Linnan ja Eino Leinon tuotantoon. Enemmän tai vähemmän tuntemattomia taiteilijoita koko kansalle ovat Eija-Liisa Ahtila, Henriikka Tavi, Elina Brotherus, Magnus Lindberg ja Pekka Jylhä. Yhteinen nimittäjä viimeksimainituille on se, että he edustavat oman aikamme taidetta.

Tuloksista käy ilmi se, että monien taiteilijoiden tunnettuus on yhteydessä ikään ja koulutustasoon. Pääsääntöisesti taiteilijoiden tunnettuus lisääntyy iän myötä. Akateemisesti koulutetut tunnistavat eniten eri taiteilijoita.

Poikkeuksia ovat kuitenkin ainakin Jean Sibelius, Väinö Linna, Sofi Oksanen, Juice Leskinen ja Ville Valo. Nämä tunnistetaan samalla lailla riippumatta iästä tai koulutuksesta. Nuoret eivät ole välttämättä perillä kaikista koko kansan keskuudessa tunnettujen taiteilijoiden tuotannosta. Katri Helenan tuotantoa nuorista kykenee arvioimaan alle puolet, mutta Sofi Oksasta pystyy nuorista arvioimaan lähes kolme neljästä.

Kansalliset klassikot vetoavat suureen osaan väestöstä

Kun tuloksia tarkastellaan koko väestön keskuudessa, valtaosa ilmoittaa olevansa vaikuttunut taiteilijoista, jotka kuuluvat kansallisten klassikkojen ryhmään. Tällaisia taiteilijoita ovat Jean Sibelius, Tove Jansson, Väinö Linna, Eino Leino, Mika Waltari, Albert Edelfelt ja Oskar Merikanto. Se, että Juice Leskinen asettuu kärkipäähän, tavallaan vahvistaa säännön.

Osaksi heikosta tunnettuudesta johtuen monet nykytaiteen edustajat asettuvat vaikuttuneisuuslistan tyveen. Tällaisia ovat Henriikka Tavi, Eija-Liisa Ahtila, Magnus Lindberg, Elina Brotherus ja Pekka Jylhä. Tämä ei kerro niinkään heidän omasta menestyksestään kuin siitä, miten heidän edustamansa tyyliuunta on tavoittanut suomalaiset.

Edellä esitetty ei tarkoita sitä, että nykytaiteella ei olisi lainkaan kysyntää. Henriikka Tavista vaikuttuneita löytyy noin 120.000 kohderyhmään kuuluvaa. Pekka Jylhän tuotantoa arvostaa tällä tavalla laskettuna yli 350.000 ihmistä.

Aktiiviset kulttuurin kuluttajat arvostavat lähes kaikkia taiteilijoita enemmän kuin passiiviset kuluttajat. Tämä pätee sekä suuren että pienen yleisön tyyliisuuntiin. Vain muutamat taiteilijat tekevät poikkeuksen: Katri Helena, Laila Hirvisaari, Juhani Palmu, Kalle Päätalo, Ilkka Remes ja Ville Valo. Heidänkään arvostuksensa ei ole aktiivikuluttajien ryhmässä merkittävästi alempi kuin muilla.

Naiset tunnistavat tuotantoa ja vaikuttavat miehiä enemmän

Pääsääntöisesti naiset ovat enemmän vaikuttuneet eri taiteilijoista kuin miehet. Naiset ovat miehiä tuntuvasti vaikuttuneempia etenkin Tove Janssonista, Sofi Oksasesta, Aale Tynnistä, Helene Schjerfbeckistä ja Laila Hirvisaaresta.

Kalle Päätalo, Väinö Linna ja Ilkka Remes ovat ainoat taiteilijat listalla, joista miehet ovat naisia vaikuttuneempia. Miehillä ja naisilla on jokseenkin samanlainen näkemys Juhani Palmun, Henriikka Tavin ja Eija-Liisa Ahtilan tuotannosta.

Nuorten keskuudessa ainoastaan Ville Valon (HIM) tuotantoa arvostetaan tällä tavalla mitattuna keskimäärää enemmän. Tämä selittyy osaksi sillä, että nuorille on tuottanut tuskaa ottaa kantaa moniin nimiin, koska heillä ei ole tuntemusta taiteilijoiden työstä. Monien koko kansan keskuudessa tunnettujen taiteilijoiden tuotanto (Katri Helena, Laila Hirvisaari, Juhani Palmu, Oskar Merikanto) osoittautuu lähes joka toiselle nuorelle mahdolliseksi arvioida. Toisaalta kuitenkin peräti neljännes nuorista on vaikuttunut esimerkiksi Oskar Merikannon tuotannosta.

Tuloksia on mahdollista tarkastella myös toisella tavoin. Lasketaan jakaumat siten, että poistetaan tarkastelusta ne vastaajat, jotka eivät kyetty arvioimaan eri taiteilijoita. Tällä tavalla tulokset muodostuvat kuitenkin kutakuinkin samansuuntaisiksi kuin koko väestön keskuudessa. Listanousijoita ovat etenkin Albert Edelfelt ja Helene Schjerfbeck. Juhani Palmun, Ilkka Remeksen ja Anna Erikssonin sijoitus laskee.

Puolueiden kannattajien välillä on eroja

Eri puolueiden kannattajilla on hieman erilaisia painotuksia arvioissaan taiteilijoista. Perussuomalaisten tukijoiden keskuudessa on keskimäärää enemmän niitä, jotka eivät tunne eri taiteilijoiden tuotantoa. Muiden puolueiden kannattajien erot taiteilijoiden töiden tuntemisessa ovat epäsystemaattisia.

Poimintoina puolueiden kannattajien eroista voi todeta sen, että Kokoomuksen kannattajat ovat keskimäärää vaikuttuneempia monista taiteilijoista. Näihin kuuluvat etenkin Albert Edelfelt, V. A. Koskenniemi, Eino Leino, Oskar Merikanto, Aulis Sallinen, Helene Schjerfbeck, Jean Sibelius ja Mika Waltari.

SDP:n kannattajien keskuudessa nousee selvästi esille vaikuttuneisuus Väinö Linnan teoksista. Myös Mika Waltarin, Aulis Sallisen, Paavo Haavikon ja Pentti Saarikosken teokset saavat arvostusta keskimäärää enemmän SDP:n tukijoiden parissa.

Perussuomalaisten kannattajat ovat keskimäärää vähemmän vaikuttuneita etenkin korkeakulttuuria ja nykytaidetta edustavien taiteilijoiden tuotannosta. He kuitenkin ovat ihailijoiden kärkijoukossa, kun puhutaan Kalle Päätalosta ja Ilkka Remeksestä. Samassa määrin kuin koko väestö Perussuomalaisten äänestäjät ovat vaikuttuneita mm. Juice Leskisestä, Ville Valosta ja Väinö Linnasta.

Keskustan kannattajat poikkeavat muusta väestöstä siinä, että he arvostavat keskimäärää enemmän Laila Hirvisaaren, Konsta Jylhän, Katri Helenan, V. A. Koskenniemen, Eino Leinon, Oskar Merikannon ja Kalle Päätalon teoksia.

Kansallisen kaanonin keskeiset nimet Edelfeltistä Sibeliukseen sijoittuvat myös Vasemmistoliiton ja Vihreiden äänestäjien listalla kärkipäähän. Heillä on kuitenkin hieman erilainen profiili kuin kansalla keskimäärin. He innostuvat muita enemmän, kun luetellaan nykytaiteen edustajia. Vihreiden ja Vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa noteerataan keskimäärää korkeammalle myös Rosa Liksom ja Sofi Oksanen. Ville Valon, Rafael Wardin ja Pentti Saarikosken tuotanto saa tunnustusta Vasemmistoliiton tukijoilta.

Maakunnallisista eroista taiteilijoiden arvioissa

Pääsääntöisesti eri maakunnissa taiteilijoista ajatellaan samansuuntaisesti. Valtaosa eri alueilla asuvista ilmoittaa olevansa vaikuttunut samoista taiteilijoista, kuten Jean Sibelius, Tove Jansson, Väinö Linna, Eino Leino, Mika Waltari, Albert Edelfelt ja Oskar Merikanto. Järjestys vaikuttavuusarvioissa saattaa hieman vaihdella, mutta viesti on sama: kansalliset klassikkotaiteilijat tunnustetaan ja heitä myös arvostetaan.

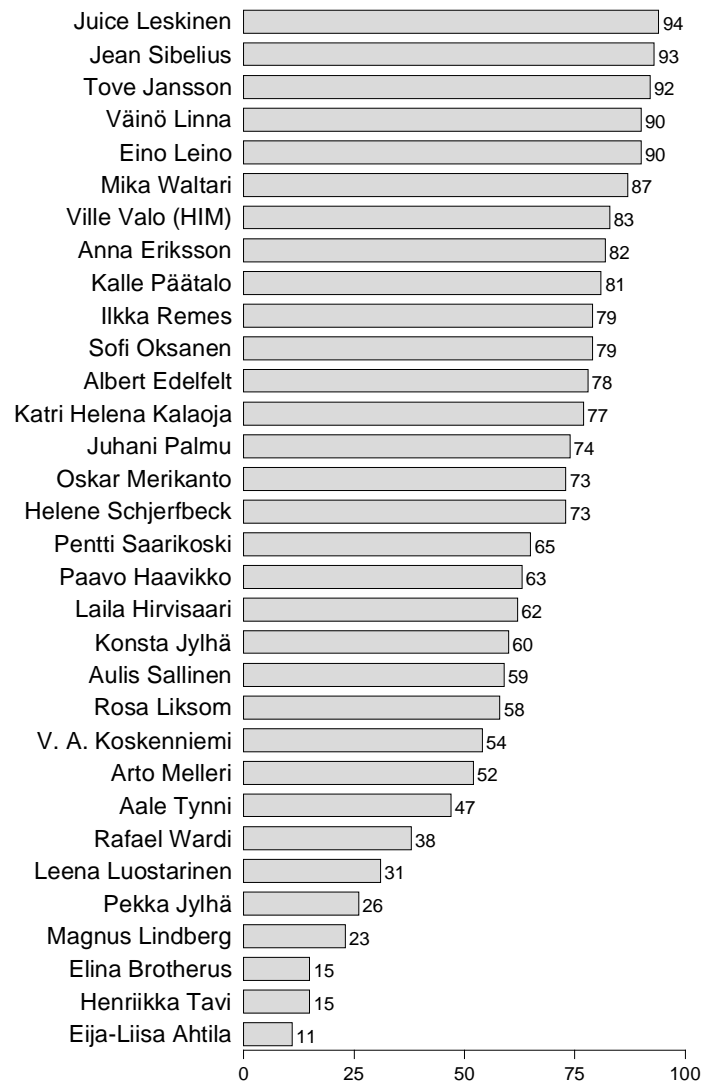
Lähinnä kyse eroissa on siinä, että joillain alueilla maakuntien omat taiteilijat, joko asuinpaikan tai aihealueen kautta, nousevat kärkikymmenikköön tai koskettavat muuten syvällisemmin kuin koko väestön keskuudessa keskimäärin. Tällaisista voi erikseen nostaa esille Väinö Linnan Pirkanmaalla, Konsta Jylhän Etelä-, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla, Katri Helenan Pohjois-Karjalassa, Laila Hirvisaaren Etelä-Karjalassa, Kalle Päätalon Kainuussa ja muualla Pohjois-Suomessa sekä Rosa Liksomin Lapissa.

Pääsääntöisesti kuitenkin taitelija, josta ollaan laajalti vaikuttuneita jollain alueella, on sitä pääsääntöisesti myös muualla. Jean Sibelius kokoaa arvostusta kaikkialla Suomessa. Se, että Kainuussa asuvista keskimäärää hieman pienempi osa on vaikuttunut, selittyy sillä, että klassinen musiikki ei miellytä aivan samassa määrin kuin alueilla, joissa on enemmän korkeakulttuurisesti aktiivisia ihmisiä.

Erot taiteilijoiden tunnettuudessa eivät ole eri maakunnissa systemaattisia siten, että kaikki taiteilijat olisivat johdonmukaisesti tuntemattomampia joissain maakunnissa.

Suomalaiset ja kulttuuri 2013

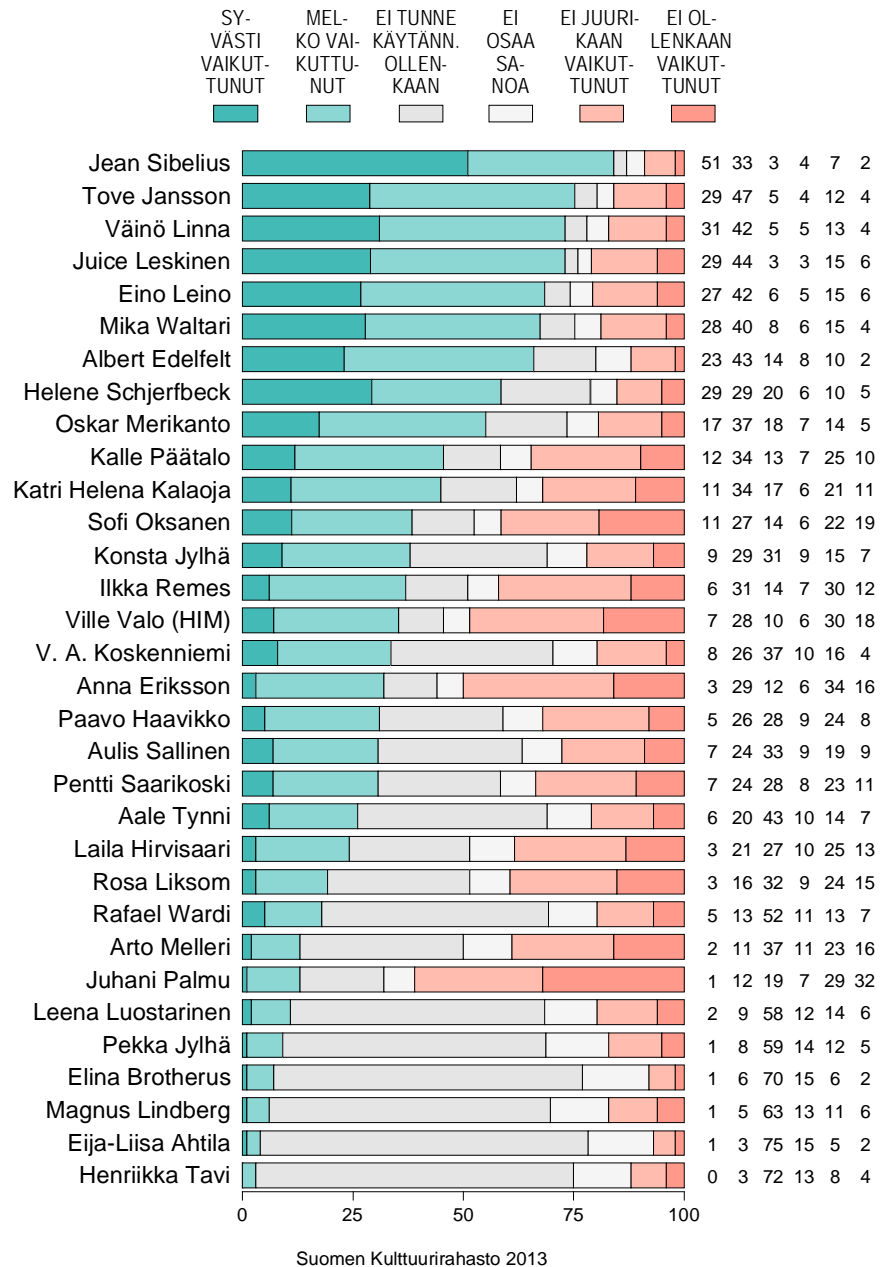
Kuvio 6t. MISSÄ MÄÄRIN ON VAIKUTTUNUT: TAITEILIJOIDEN TUNNETTUUS (jonkin arvottavan kannan ottaneiden osuus, %).

Suomen Kulttuurirahasto 2013

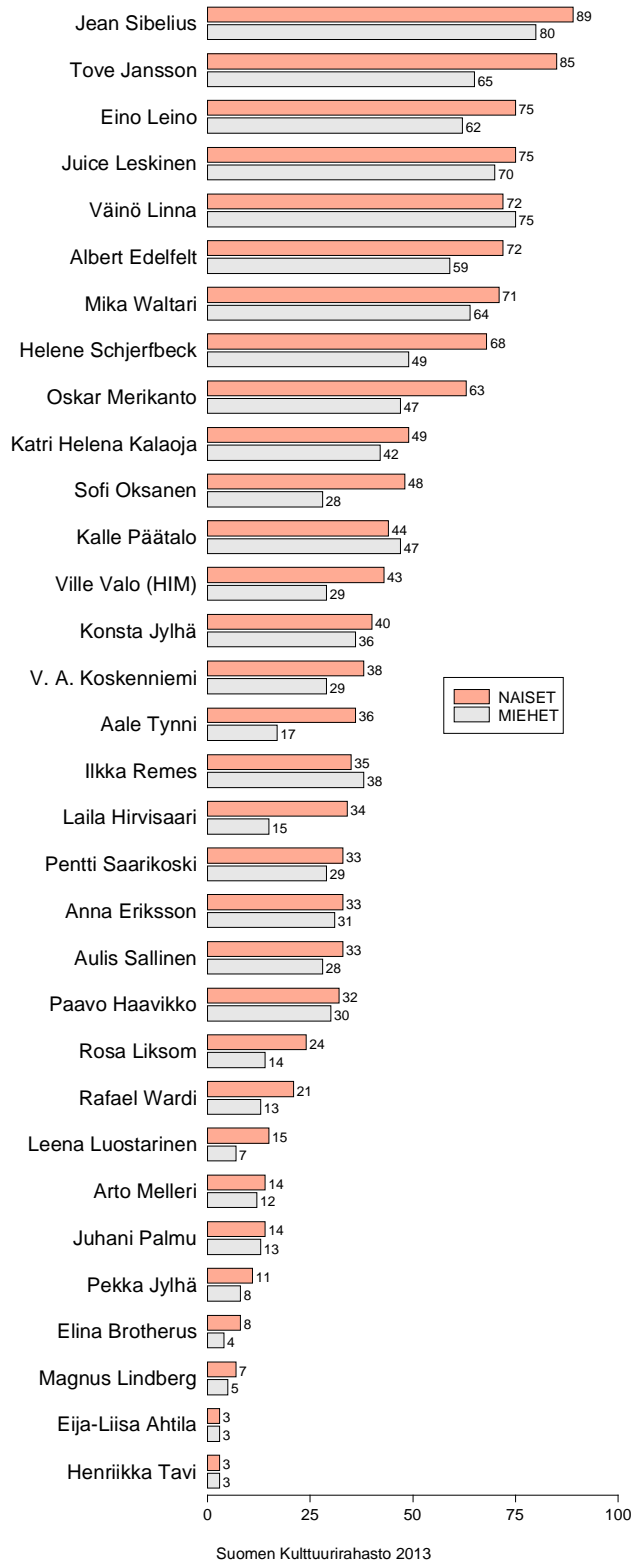
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6. MISSÄ MÄÄRIN ON VAIKUTTUNUT ERI TAITEENALOILTA JA AIKAKAUSILTA OLEVIEN SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA (%).

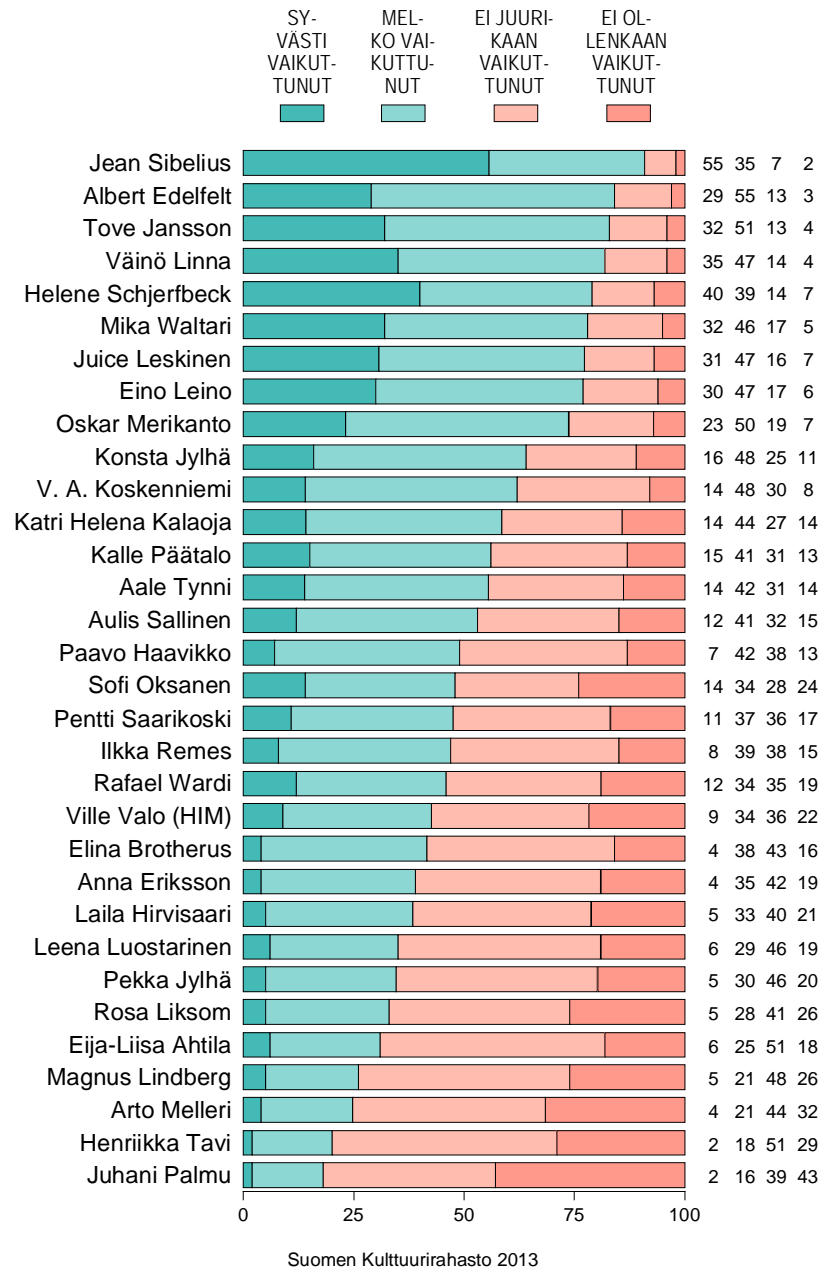
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6s. MISSÄ MÄÄRIN ON VAIKUTTUNUT TYÖSTÄ JA TEOKSIS-
TA: NAISET vs. MIEHET (syvästi tai melko vaikuttunut, %).

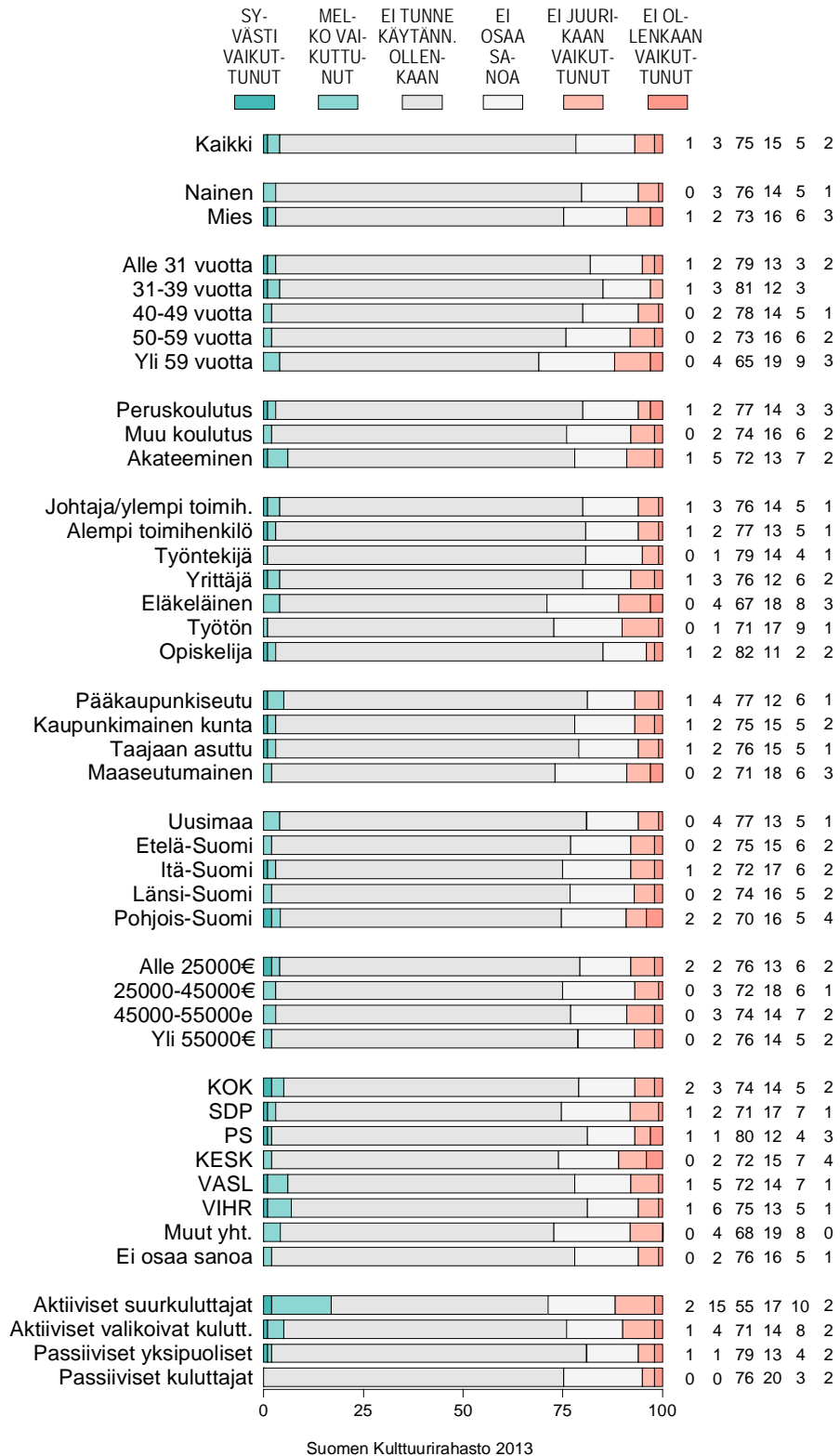
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6e. MISSÄ MÄÄRIN ON VAIKUTTUNUT: TAITEILIJAN TUNTEVIEN ARVIOT (jakaumat laskettu ilman 'en tunne käytännössä lainkaan' ja 'en osaa sanoa' -osuuksia; %).

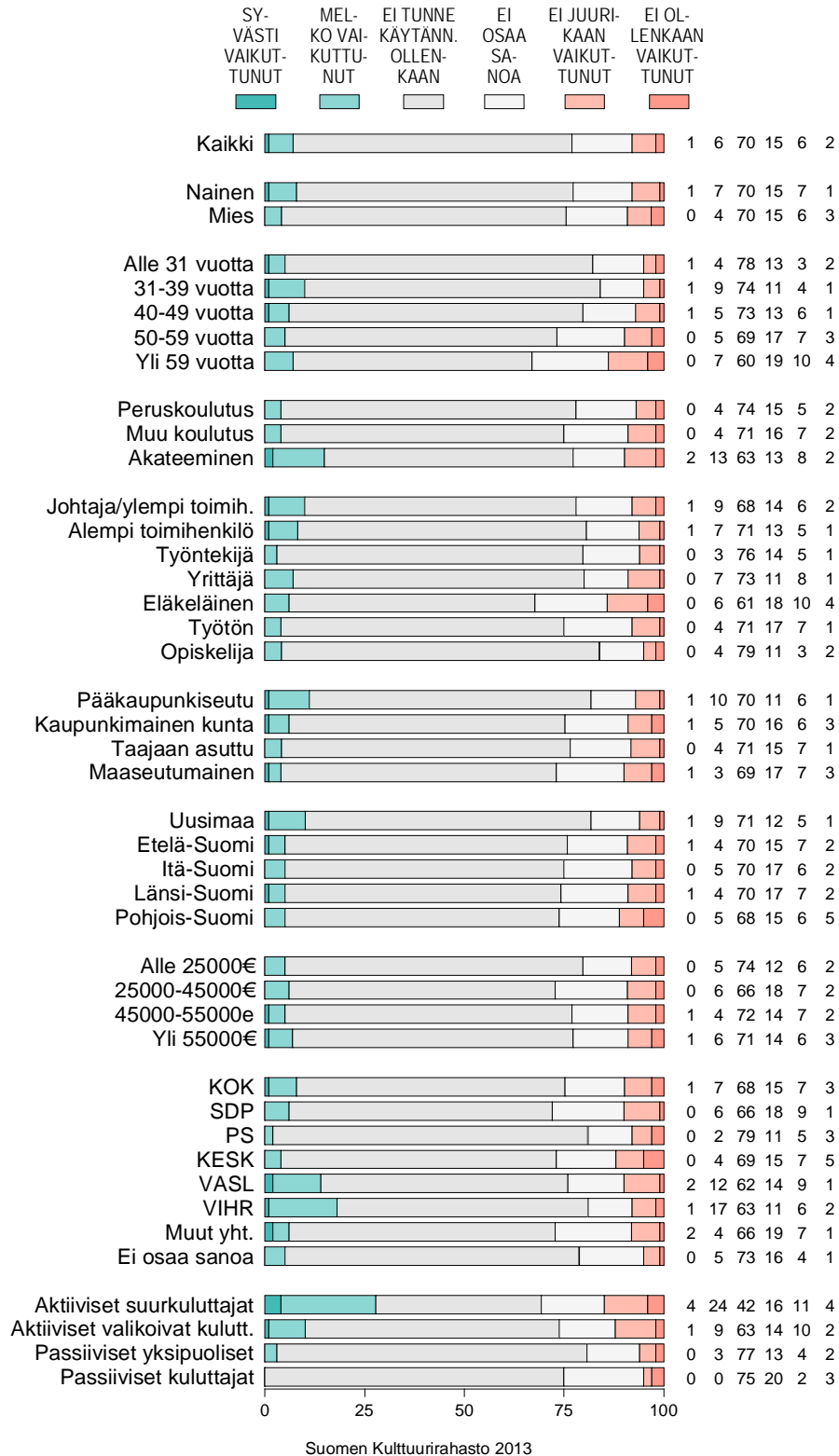
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-1. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: EIJA-LIISA AHTILA (%).

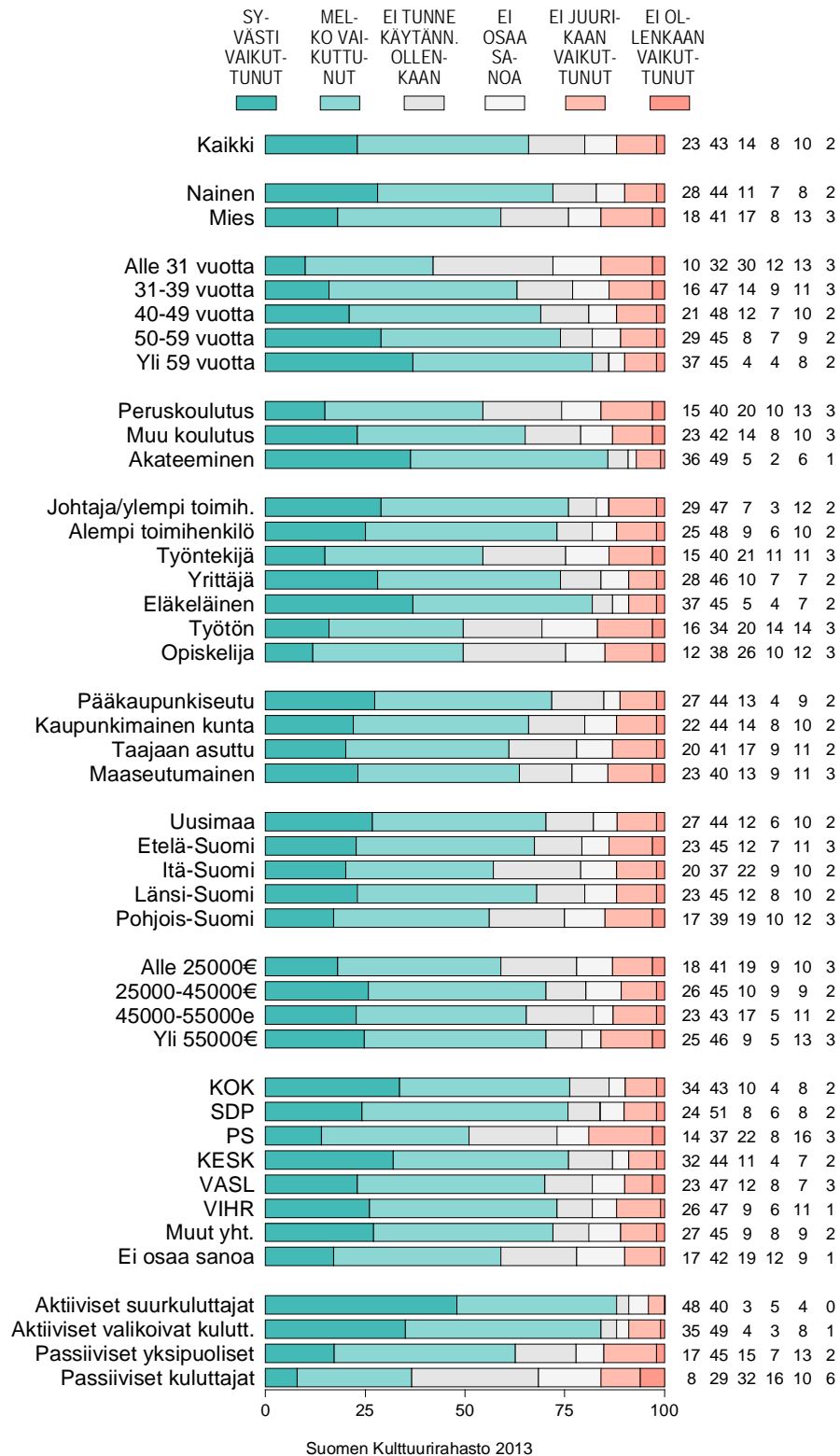
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-2. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: ELINA BROTHÉRUS (%).

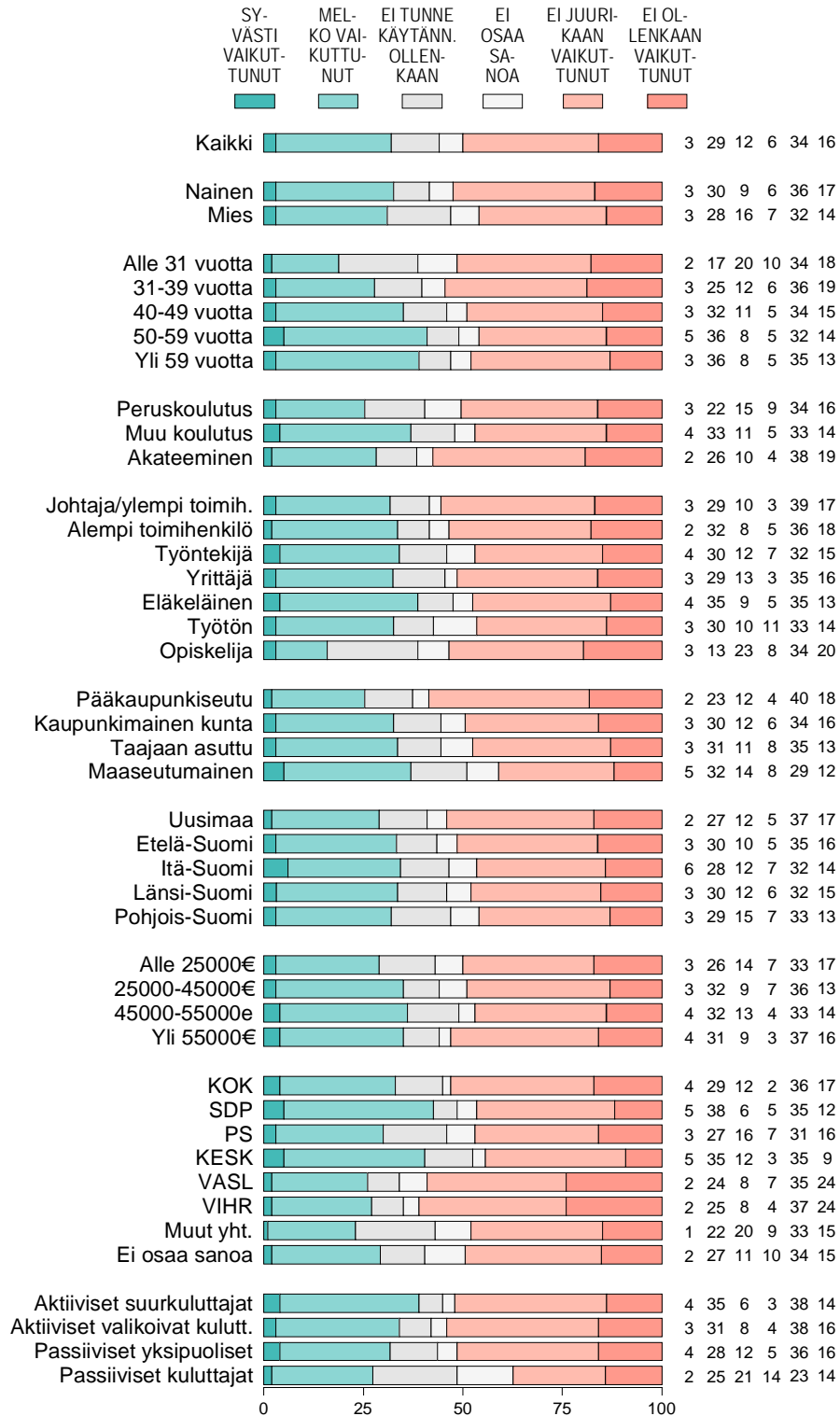
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-3. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: ALBERT EDELFFELT (%).

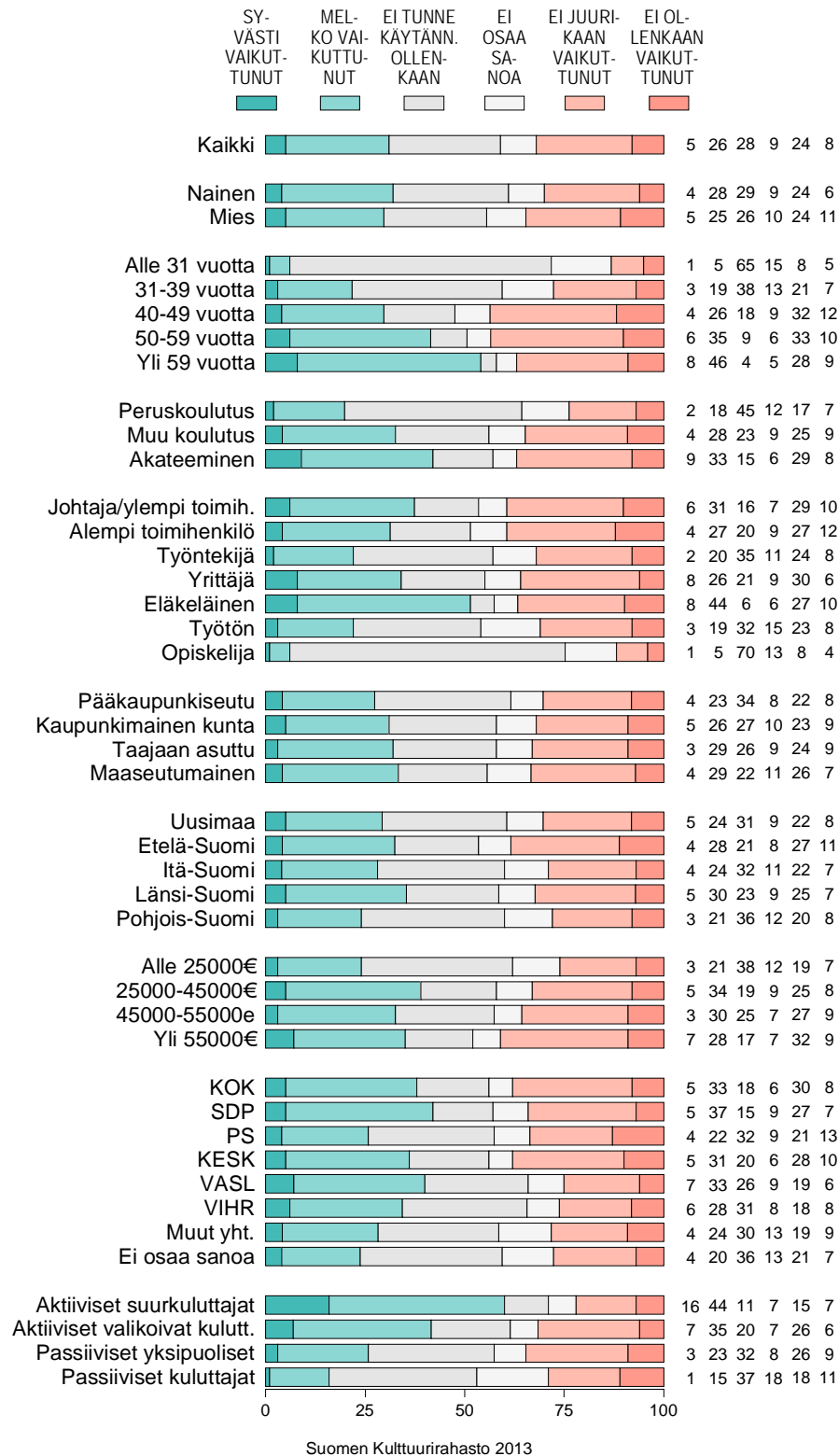
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-4. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: ANNA ERIKSSON (%).

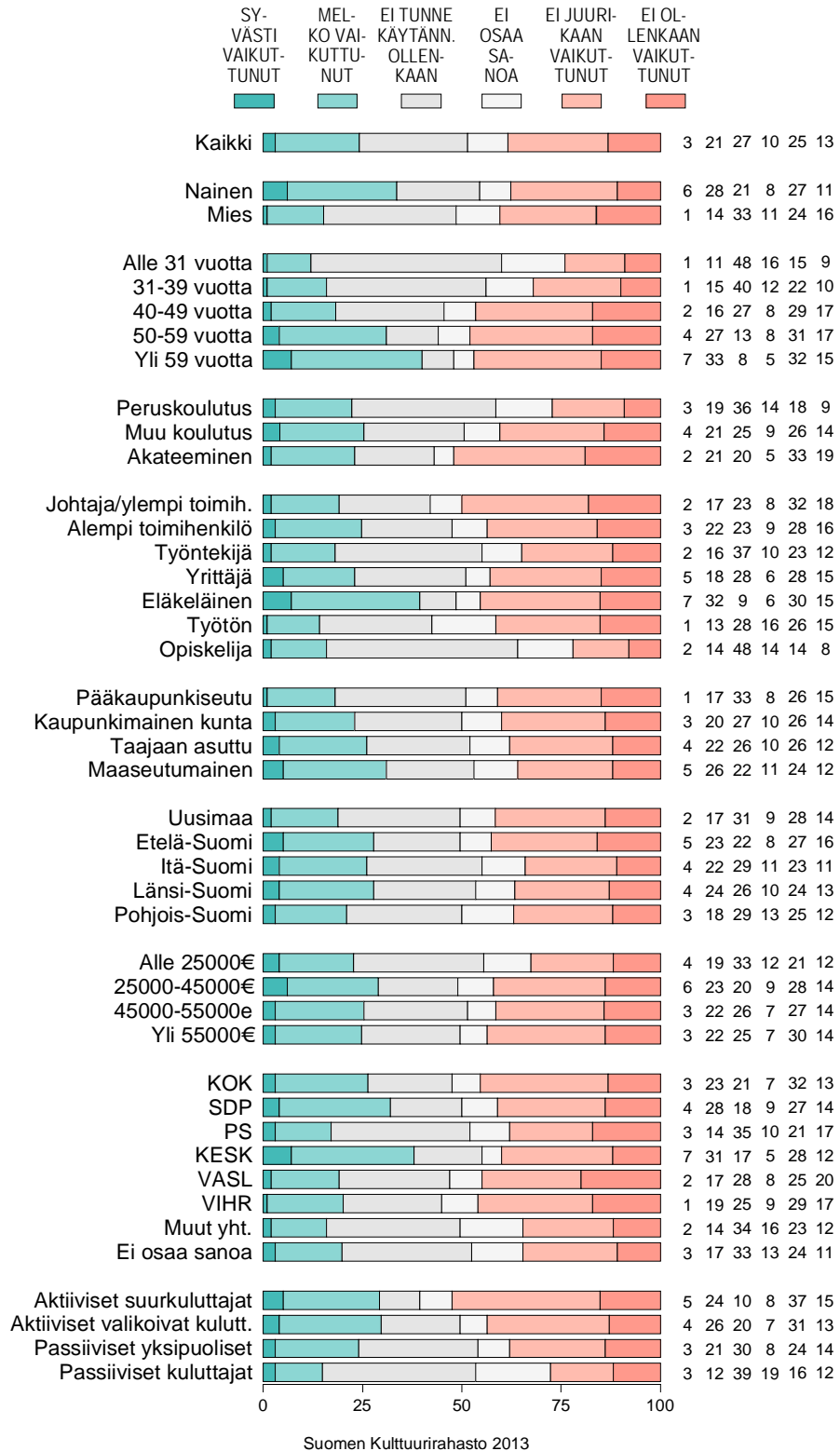
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-5. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: PAAVO HAAVIKKO (%).

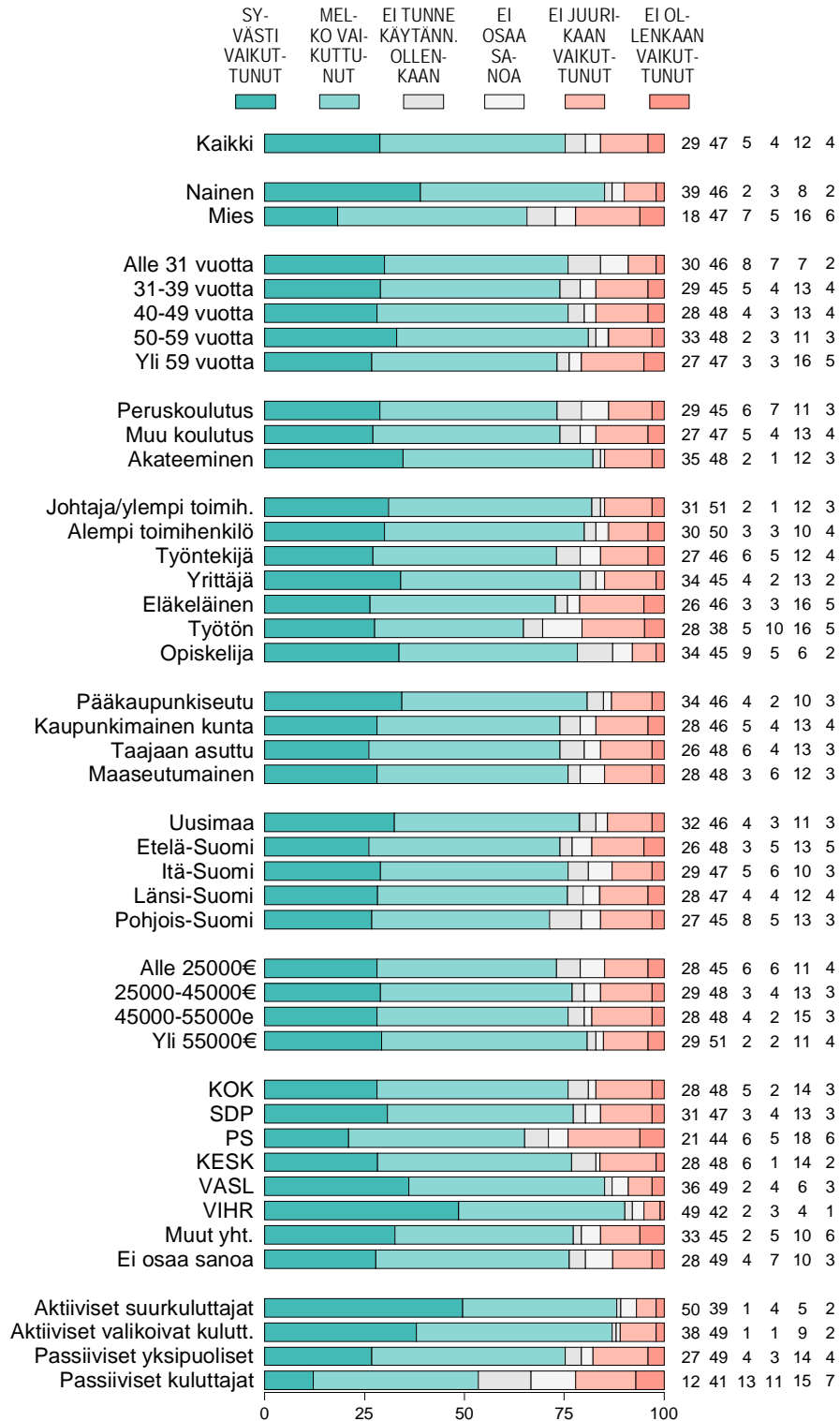
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-6. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: LAILA HIRVISAARI (%).

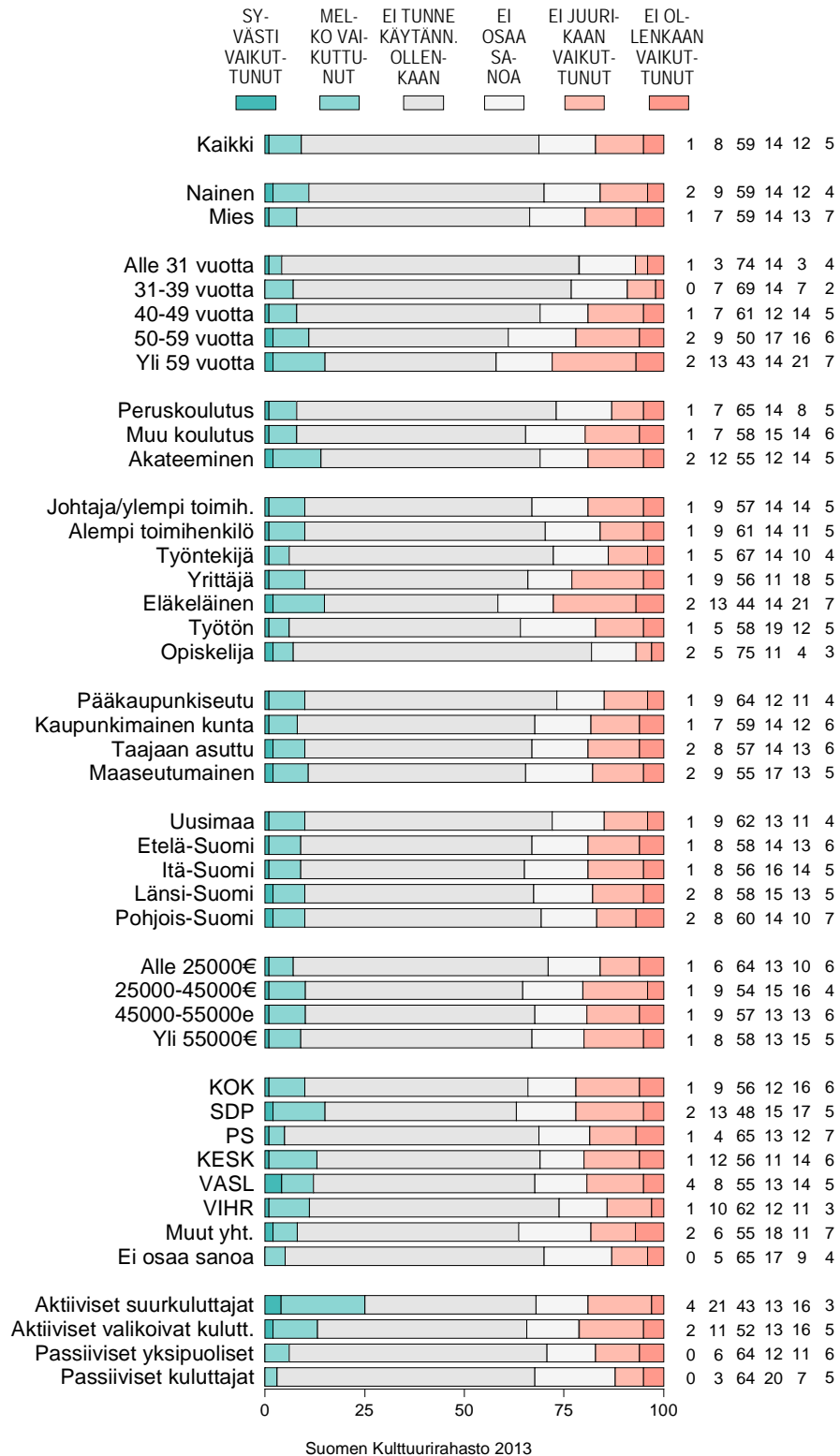
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-7. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: TOVE JANSSON (%).

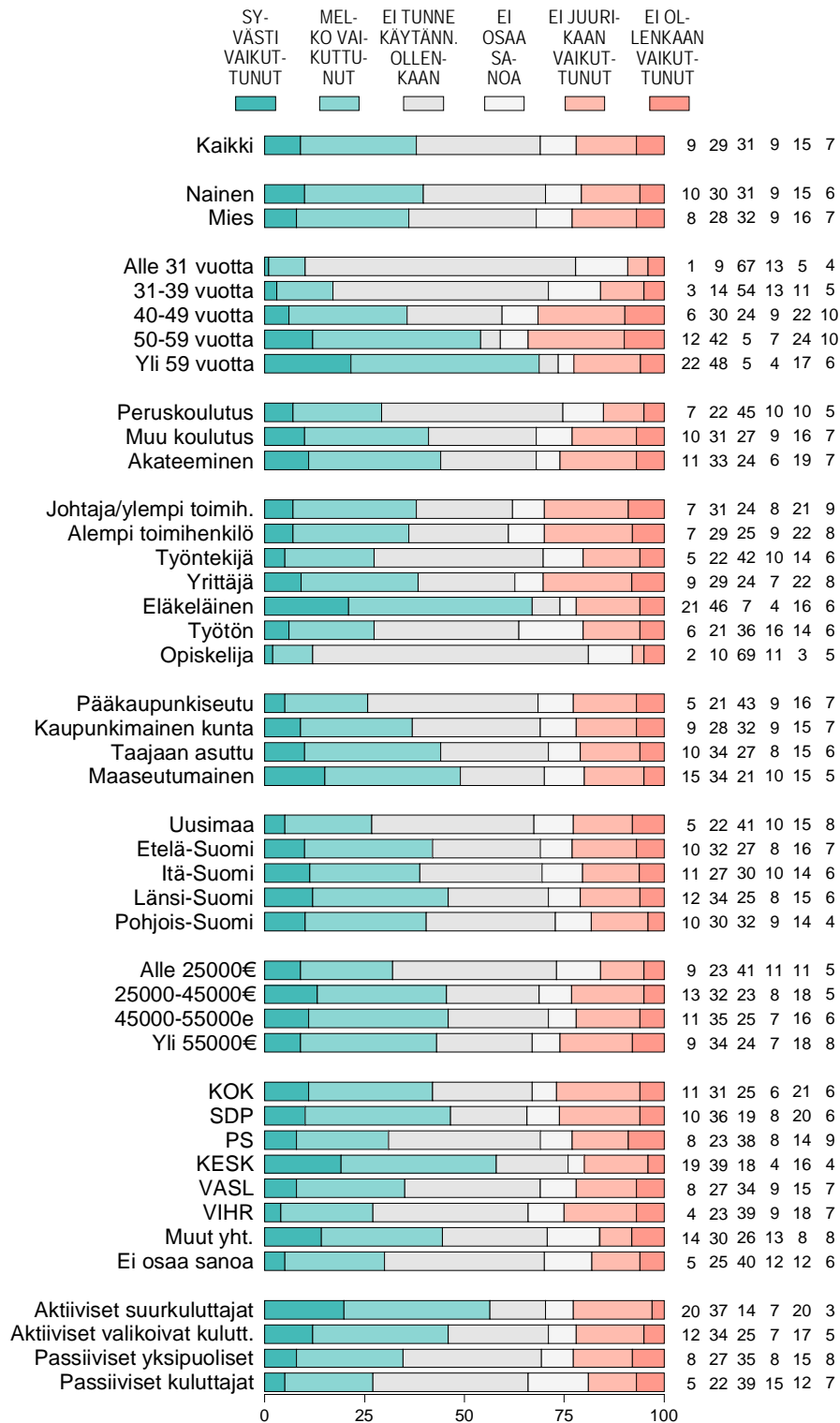
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-8. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: PEKKA JYLHÄ (%).

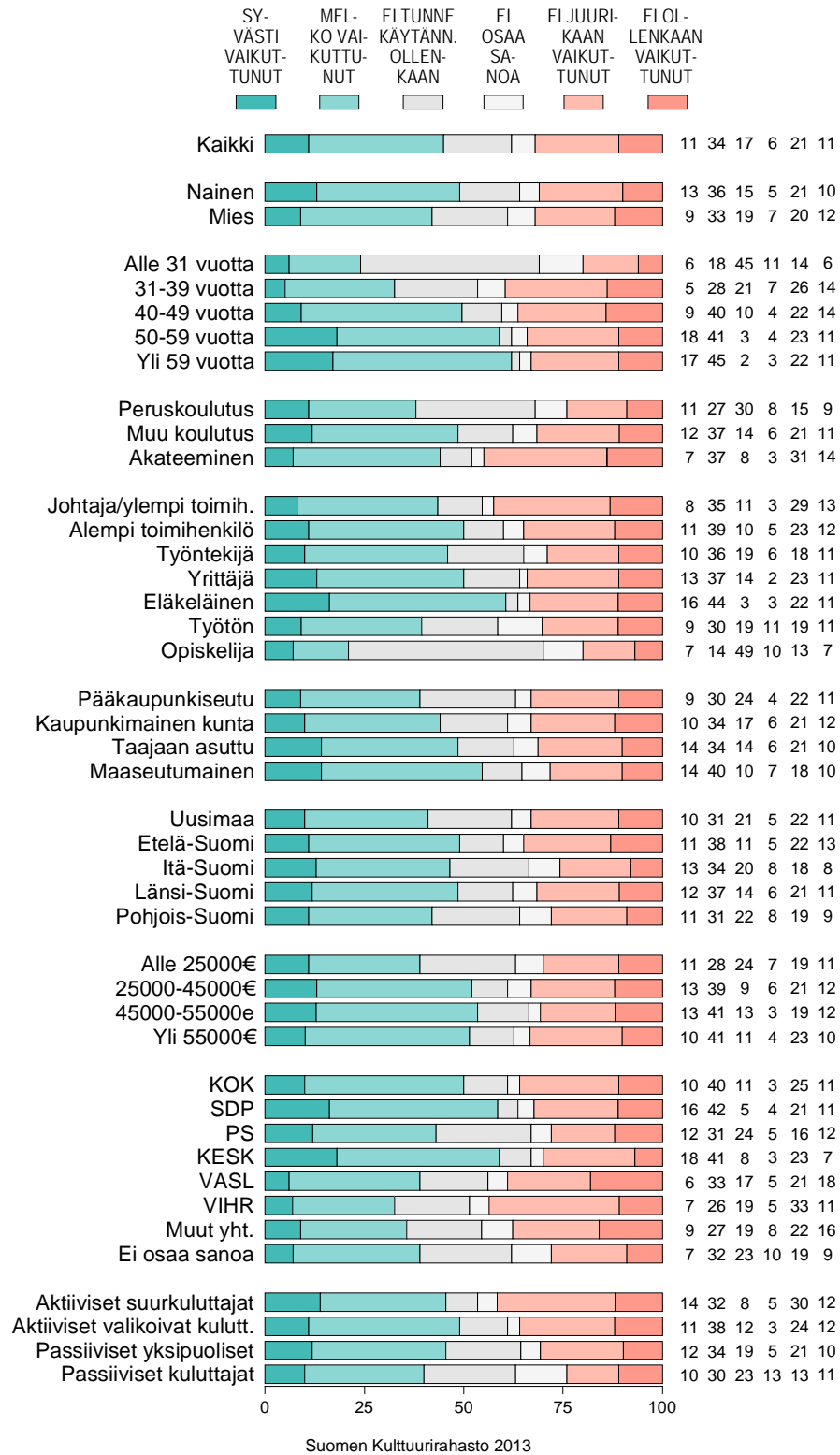
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-9. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: KONSTA JYLHÄ (%).

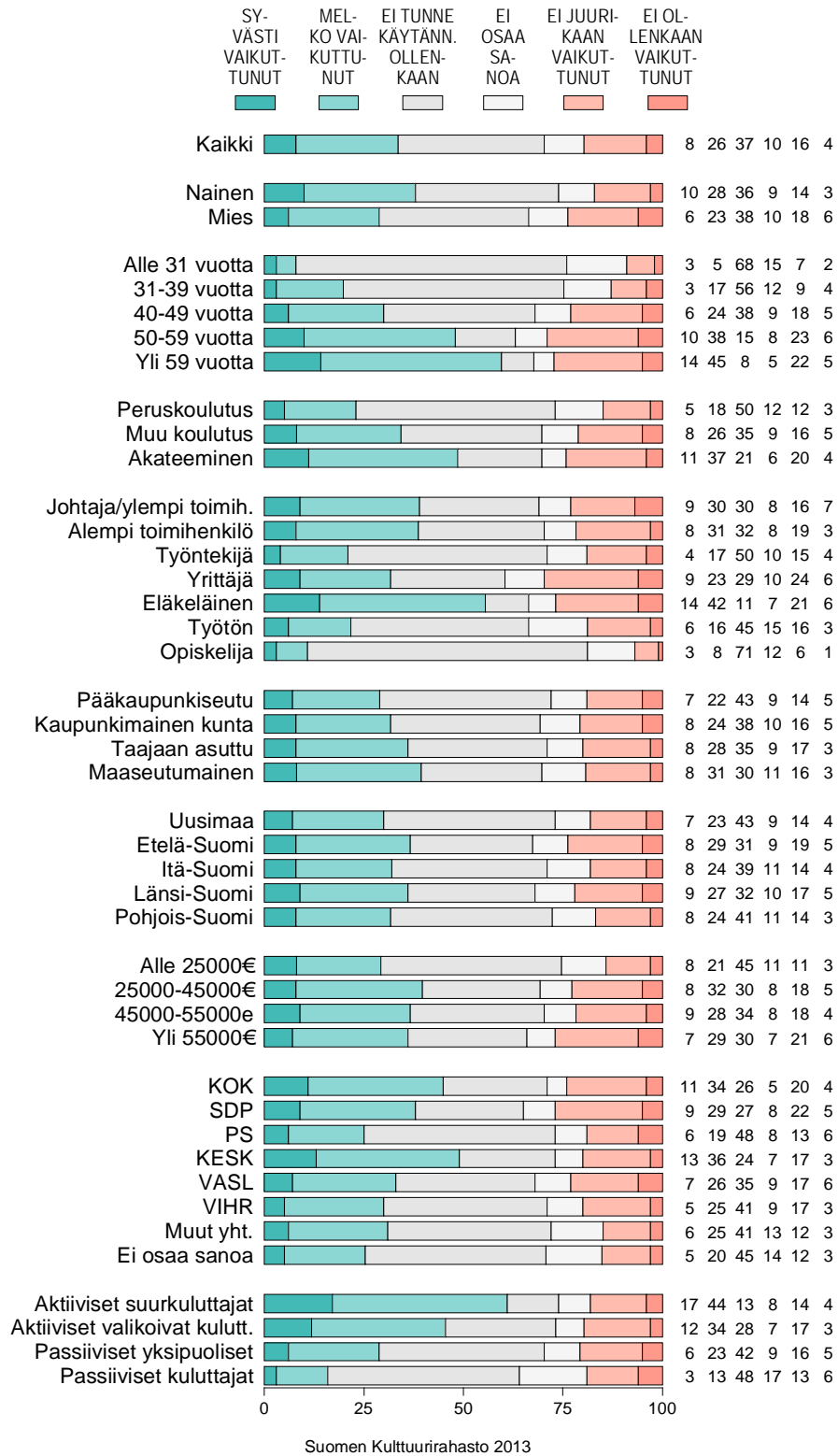
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-10. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: KATRI HELENA KALAOJA (%).

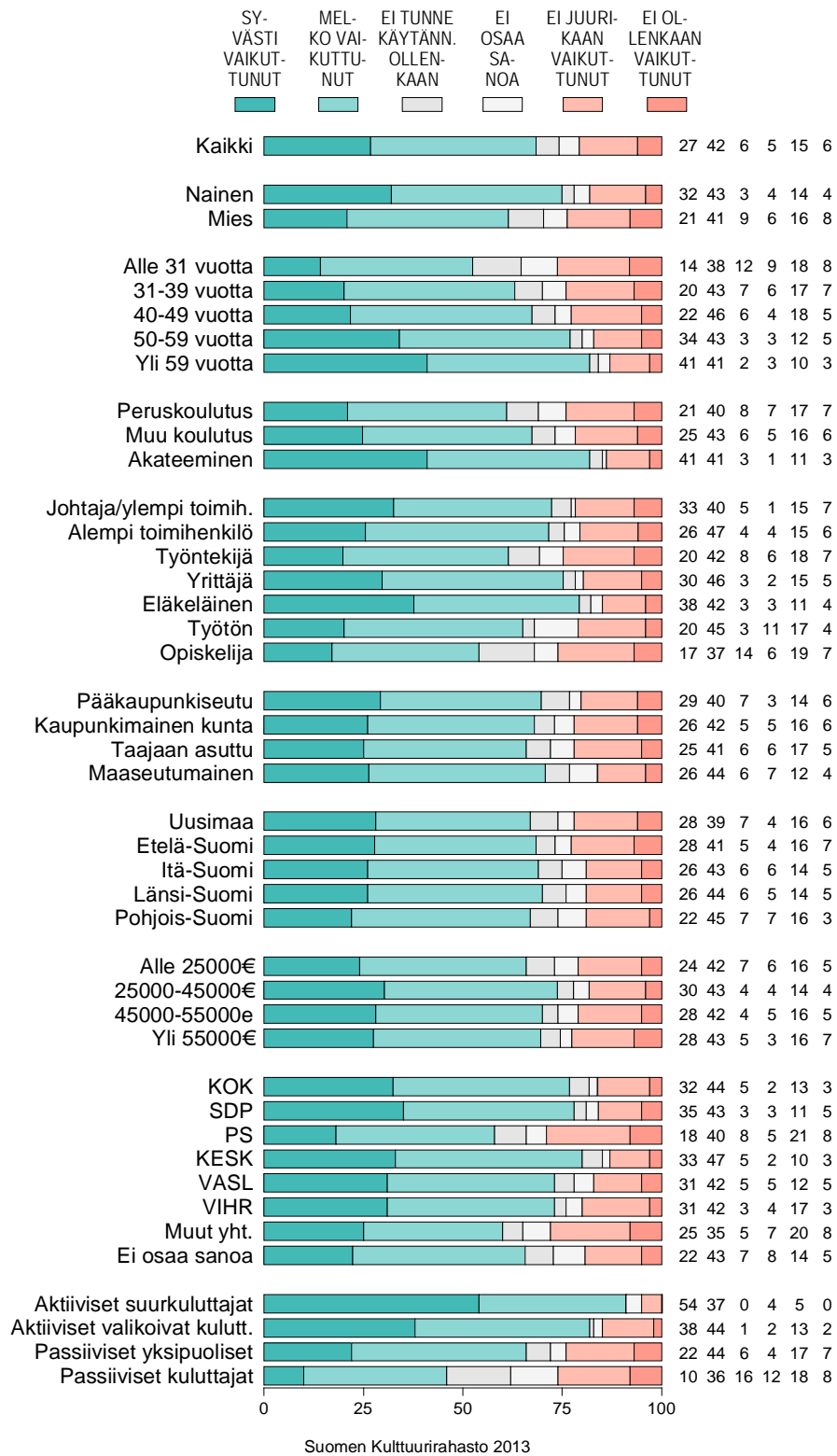
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-11. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: V. A. KOSKENNIEMI (%).

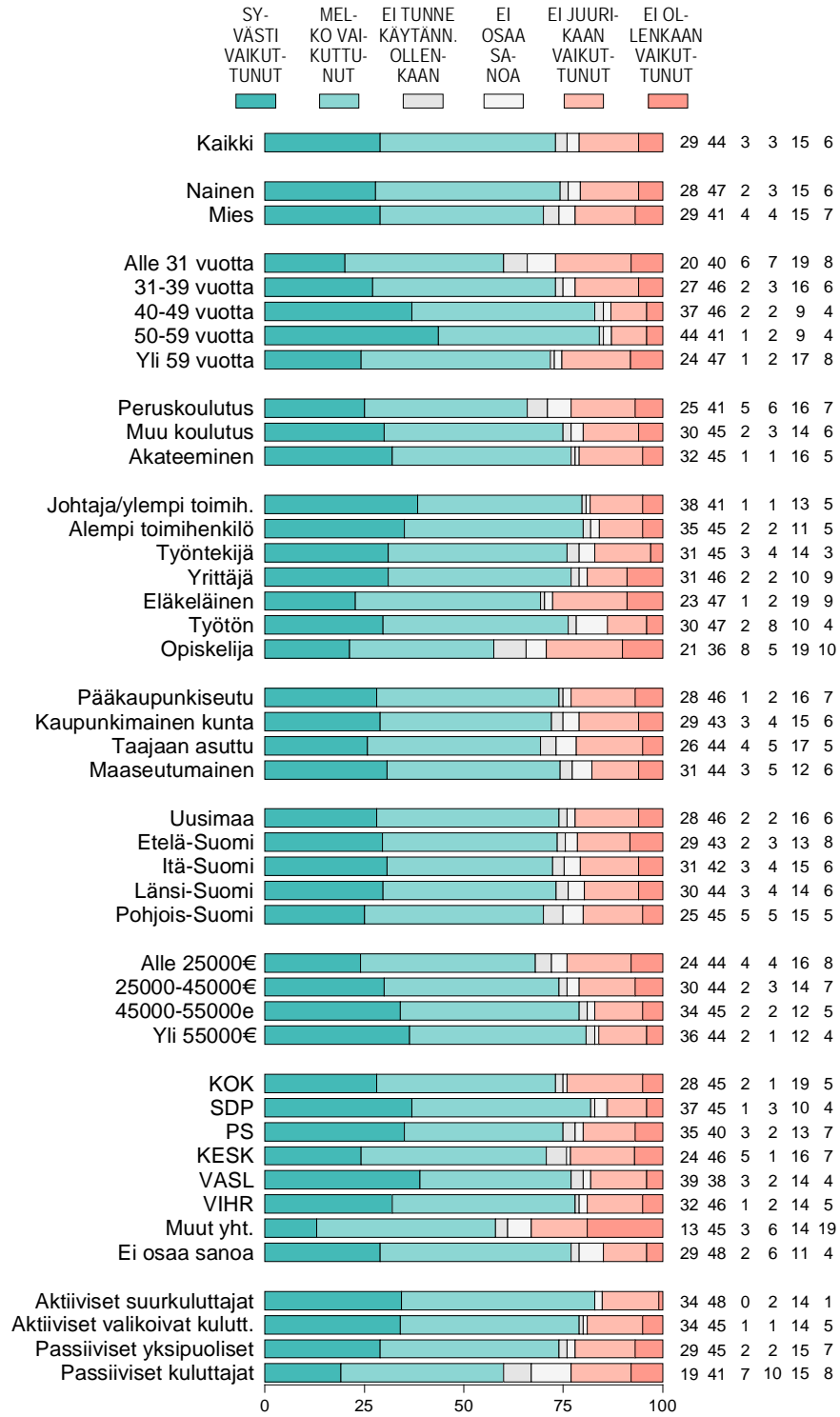
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-12. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: EINO LEINO (%).

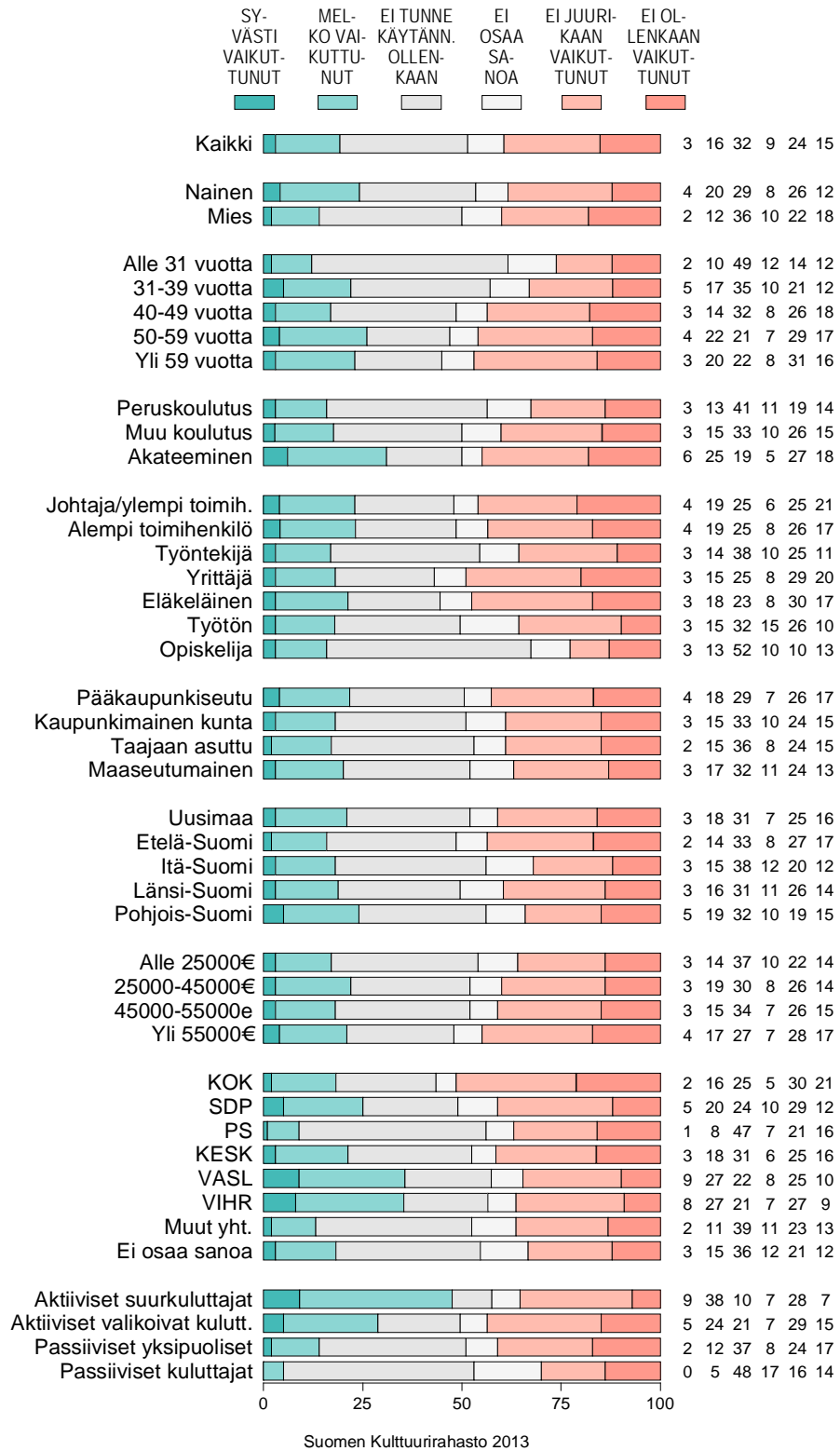
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-13. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: JUICE LESKINEN (%).

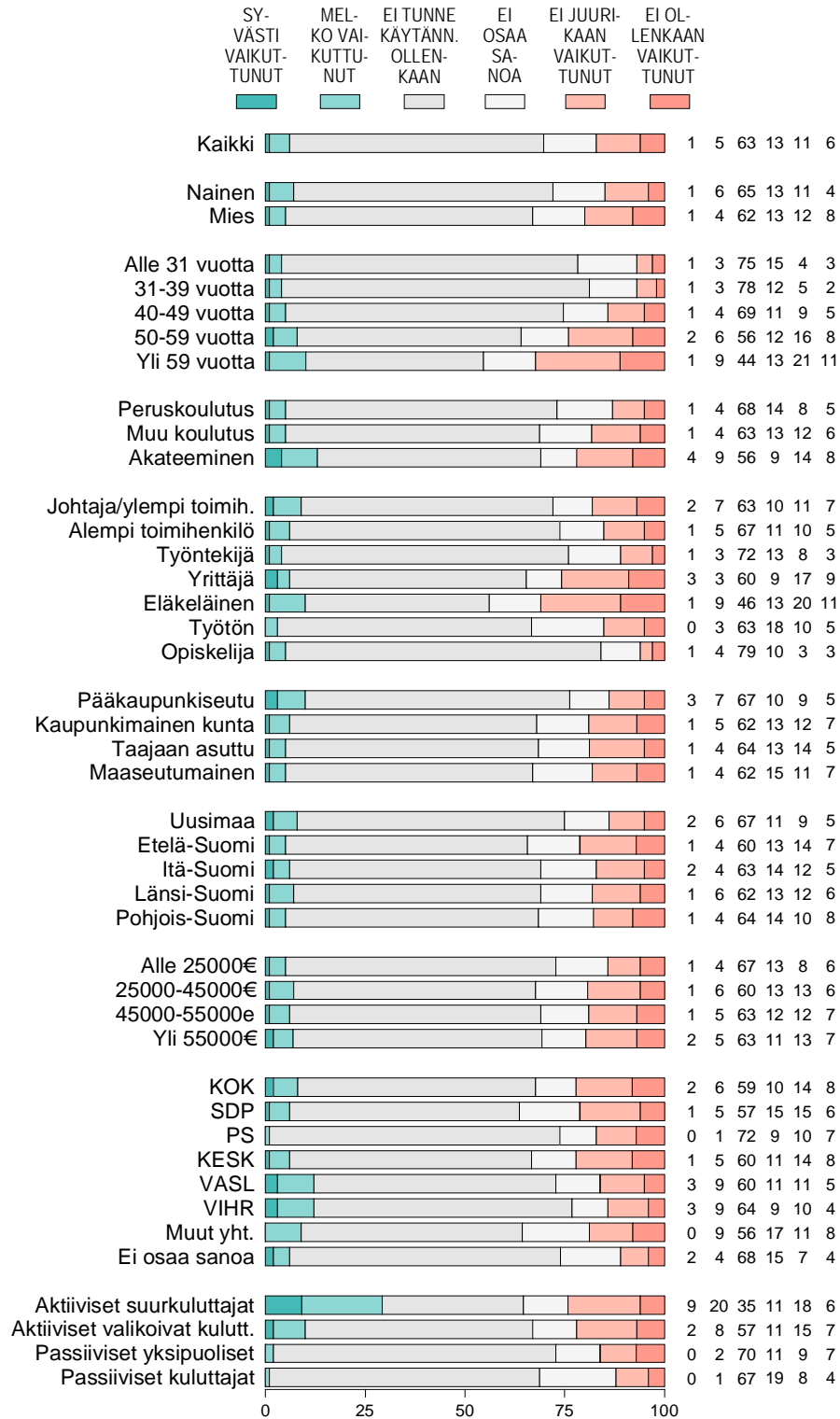
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-14. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: ROSA LIKSOM (%).

Suomalaiset ja kulttuuri 2013

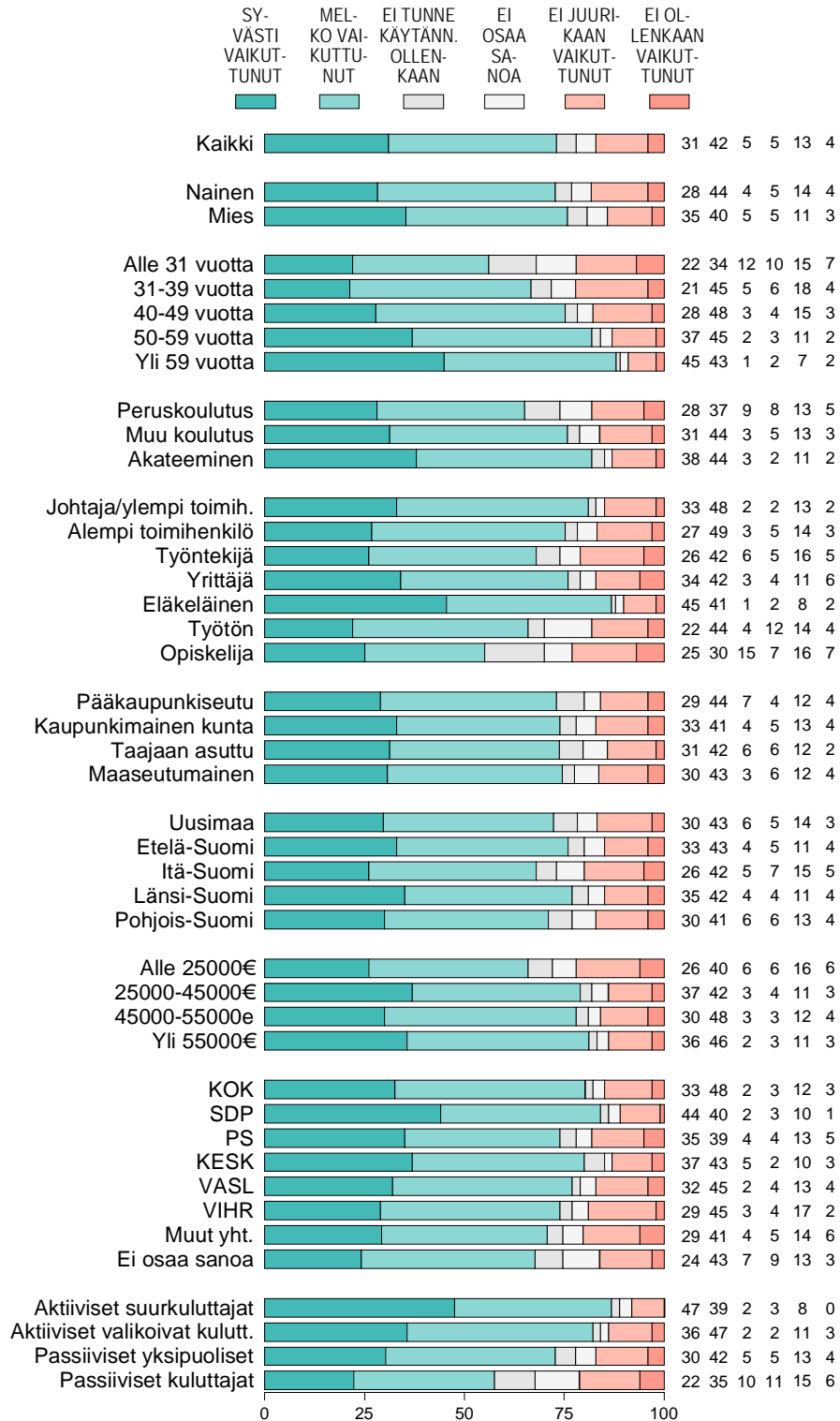
Kuvio 6-15. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: MAGNUS LINDBERG (%).

Suomen Kulttuurirahasto 2013

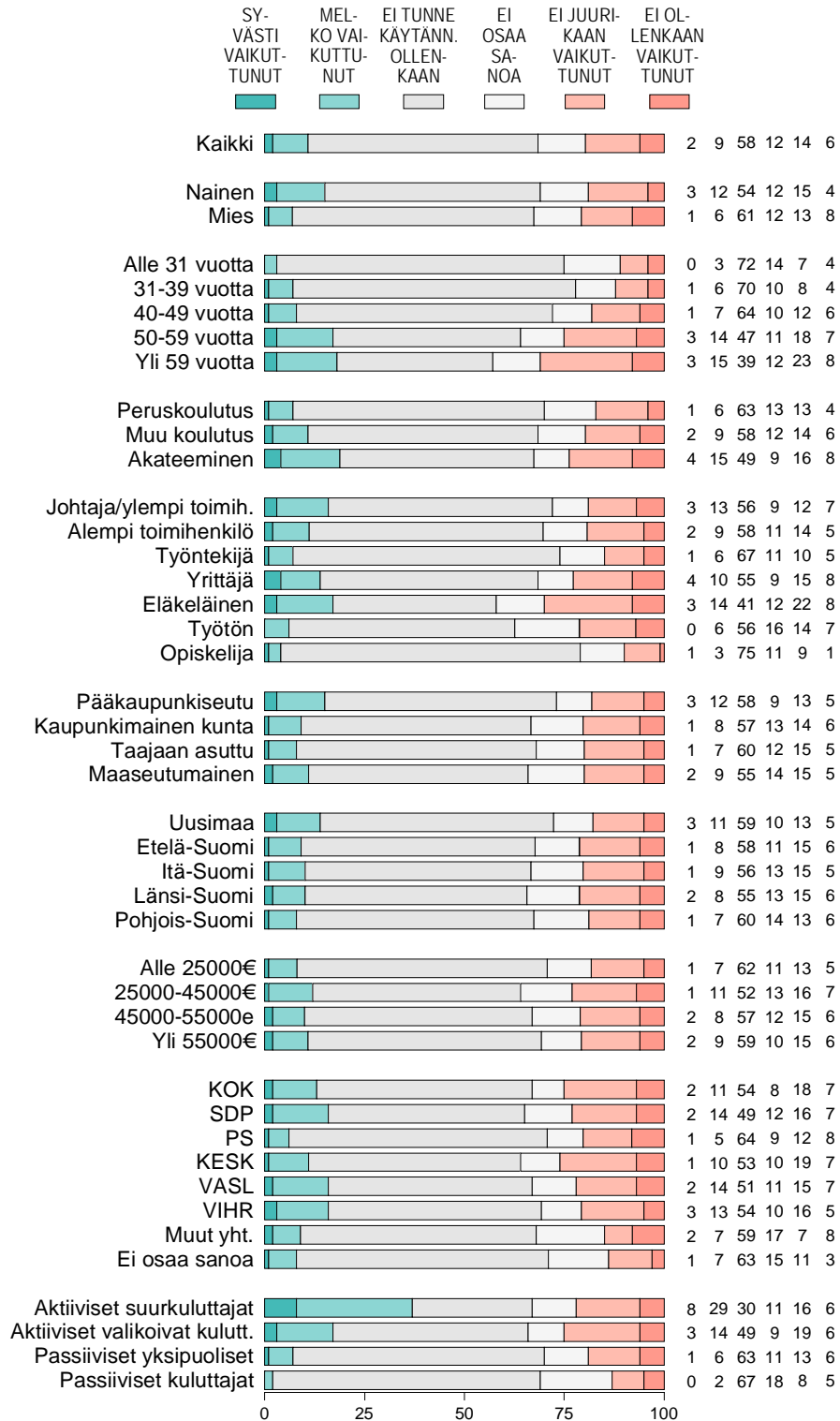
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-16. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: VÄINÖ LINNA (%).

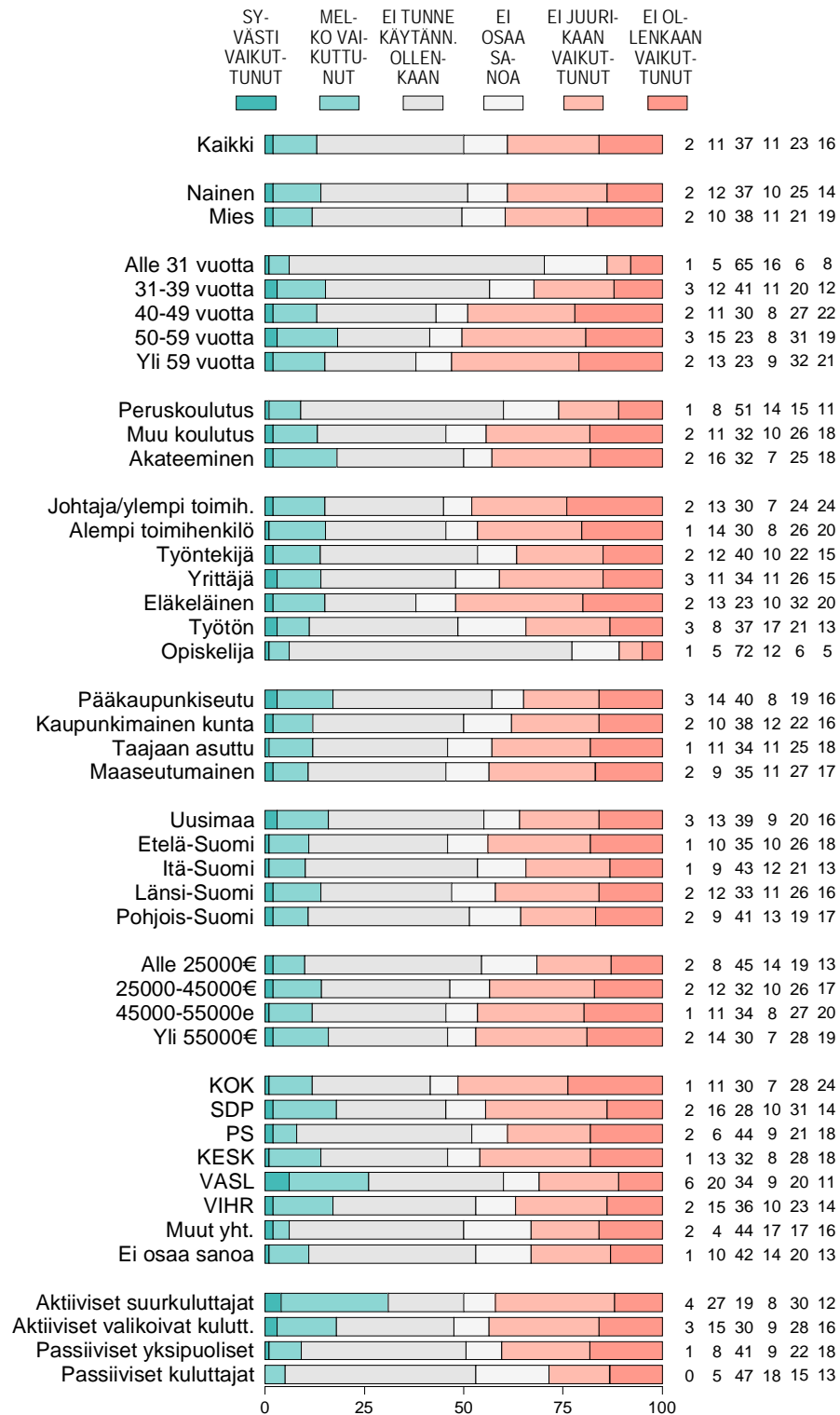
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-17. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: LEENA LUOSTARINEN (%).

Suomalaiset ja kulttuuri 2013

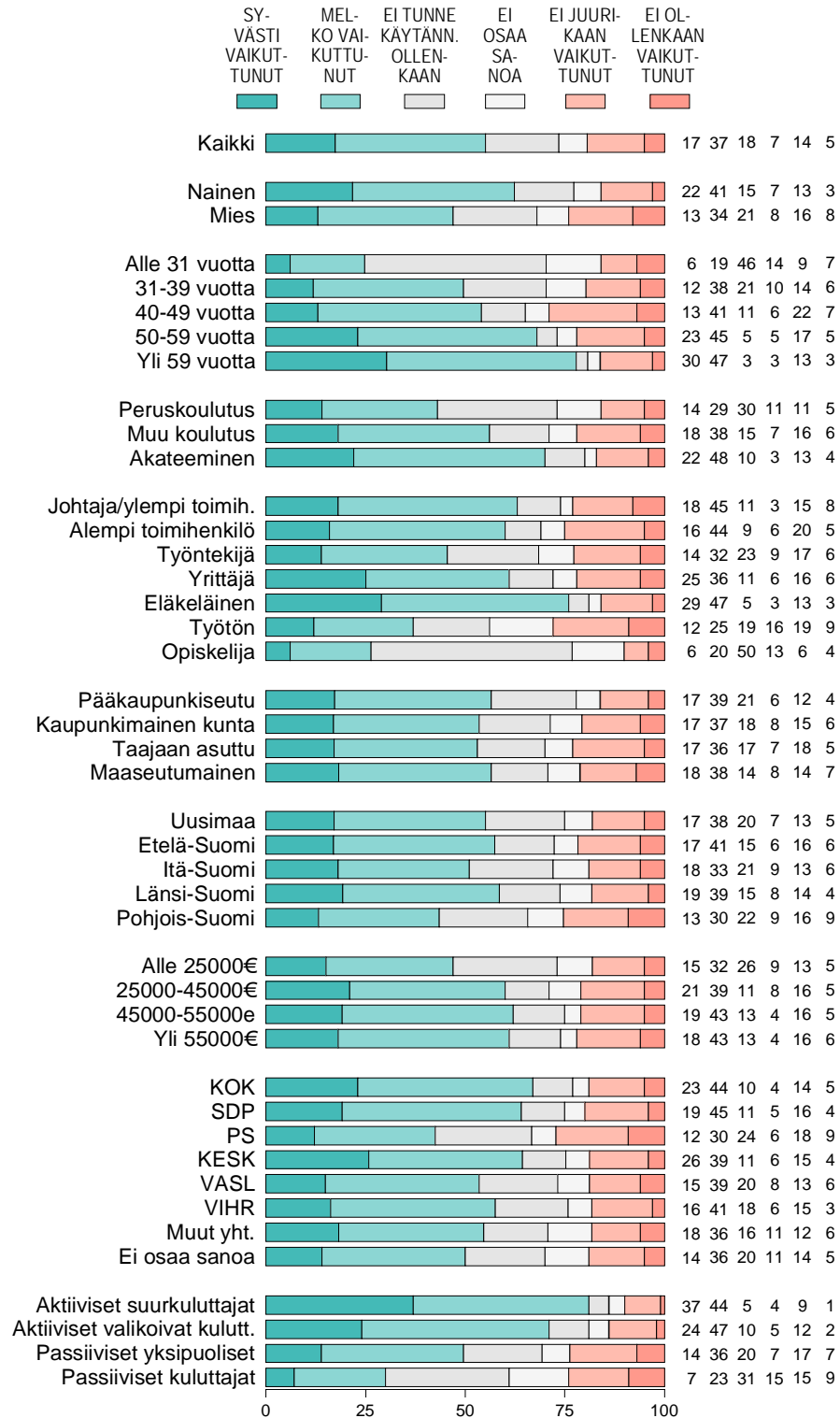
Kuvio 6-18. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: ARTO MELLERI (%).

Suomen Kulttuurirahasto 2013

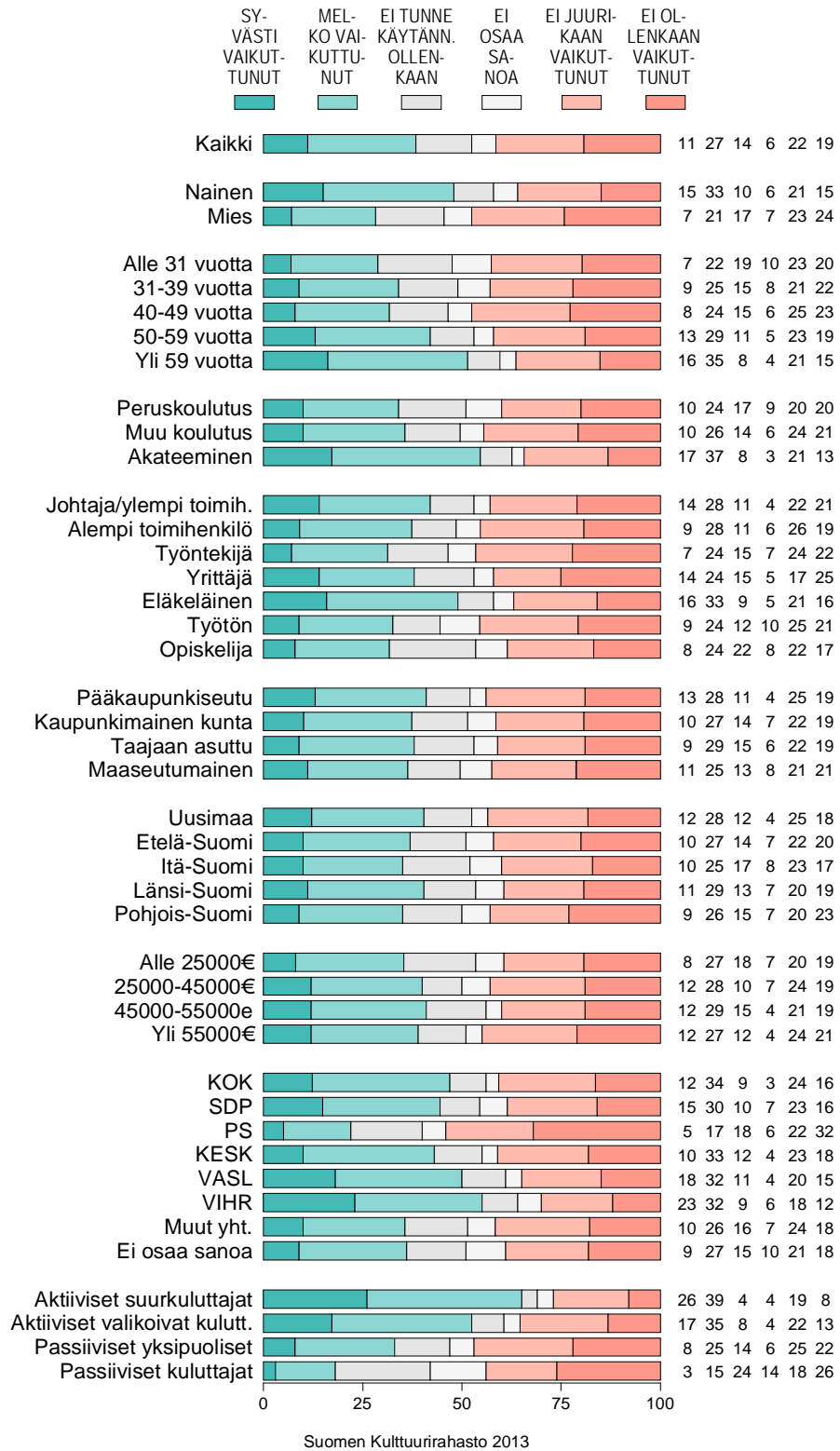
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-19. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: OSKAR MERIKANTO (%).

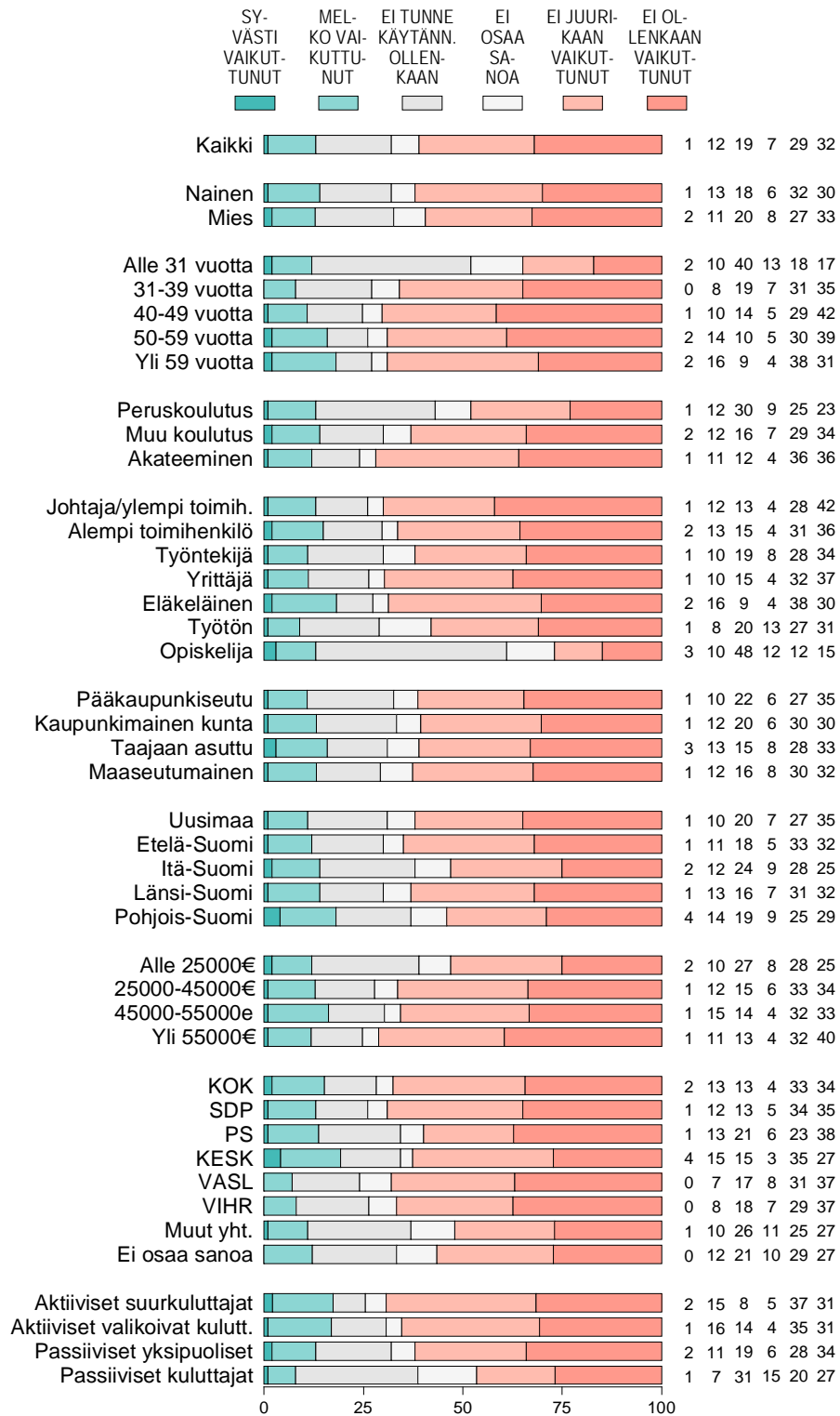
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-20. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: SOFI OKSANEN (%).

Suomalaiset ja kulttuuri 2013

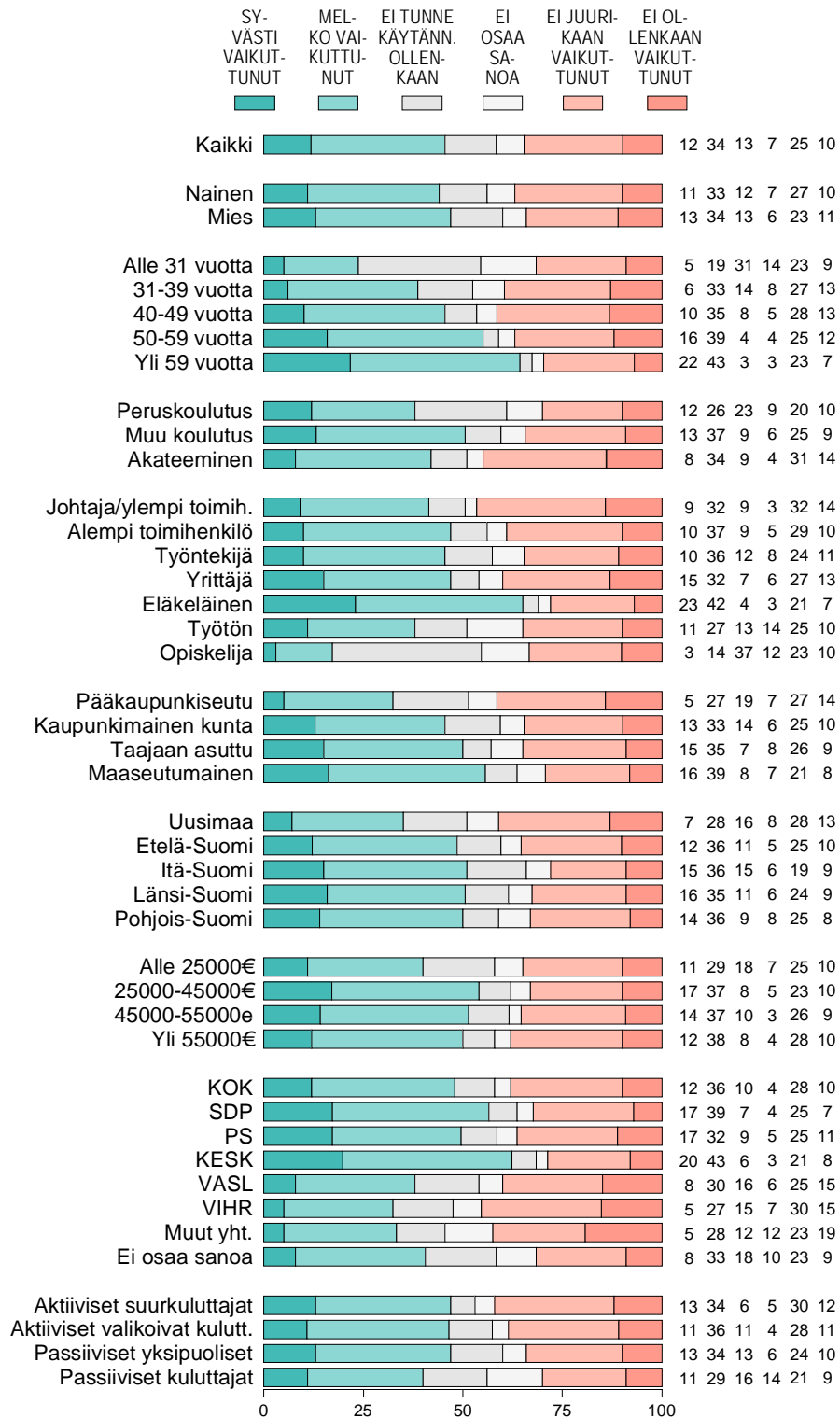
Kuvio 6-21. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: JUHANI PALMU (%).

Suomen Kulttuurirahasto 2013

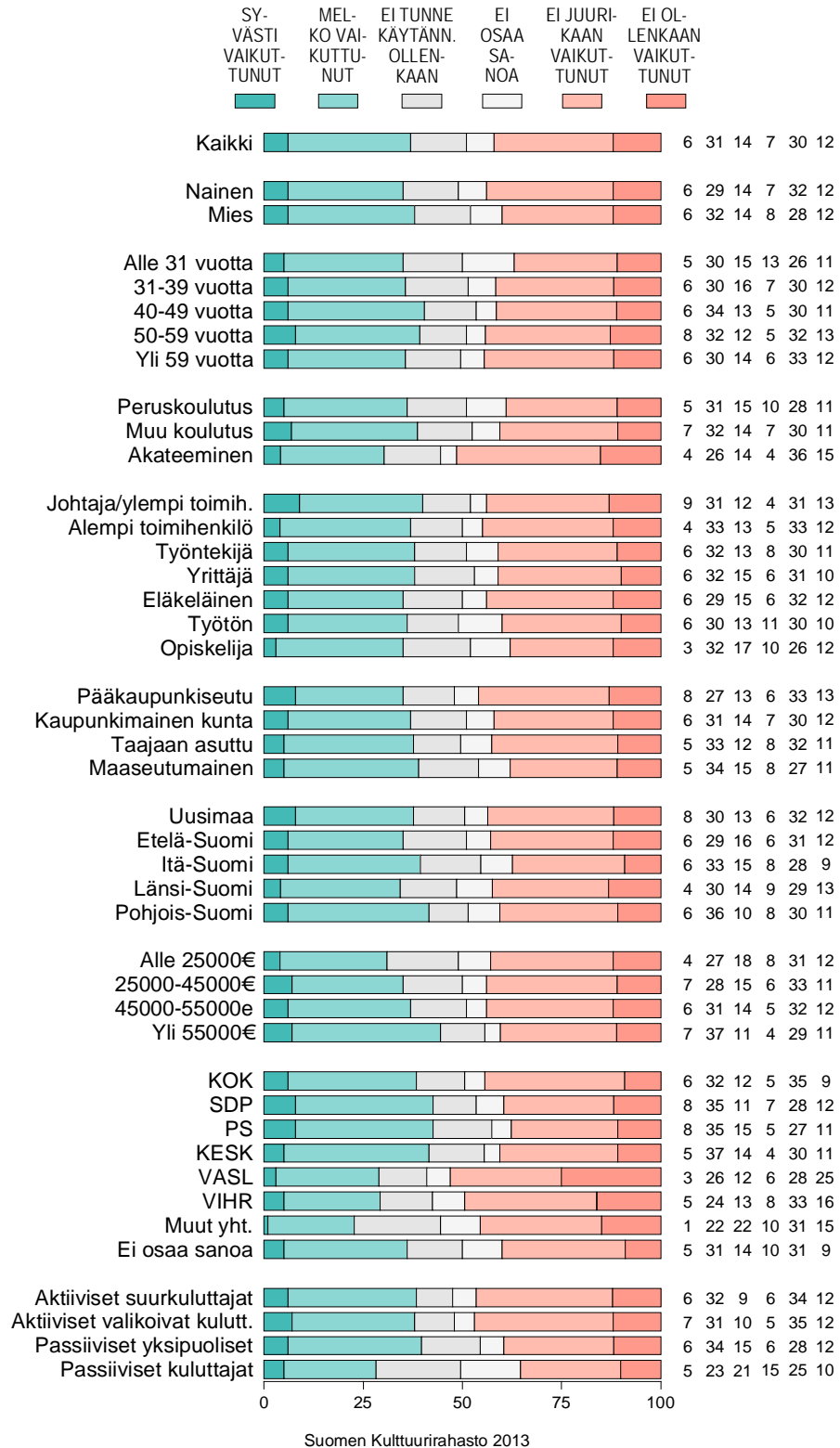
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-22. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: KALLE PÄÄTALO (%).

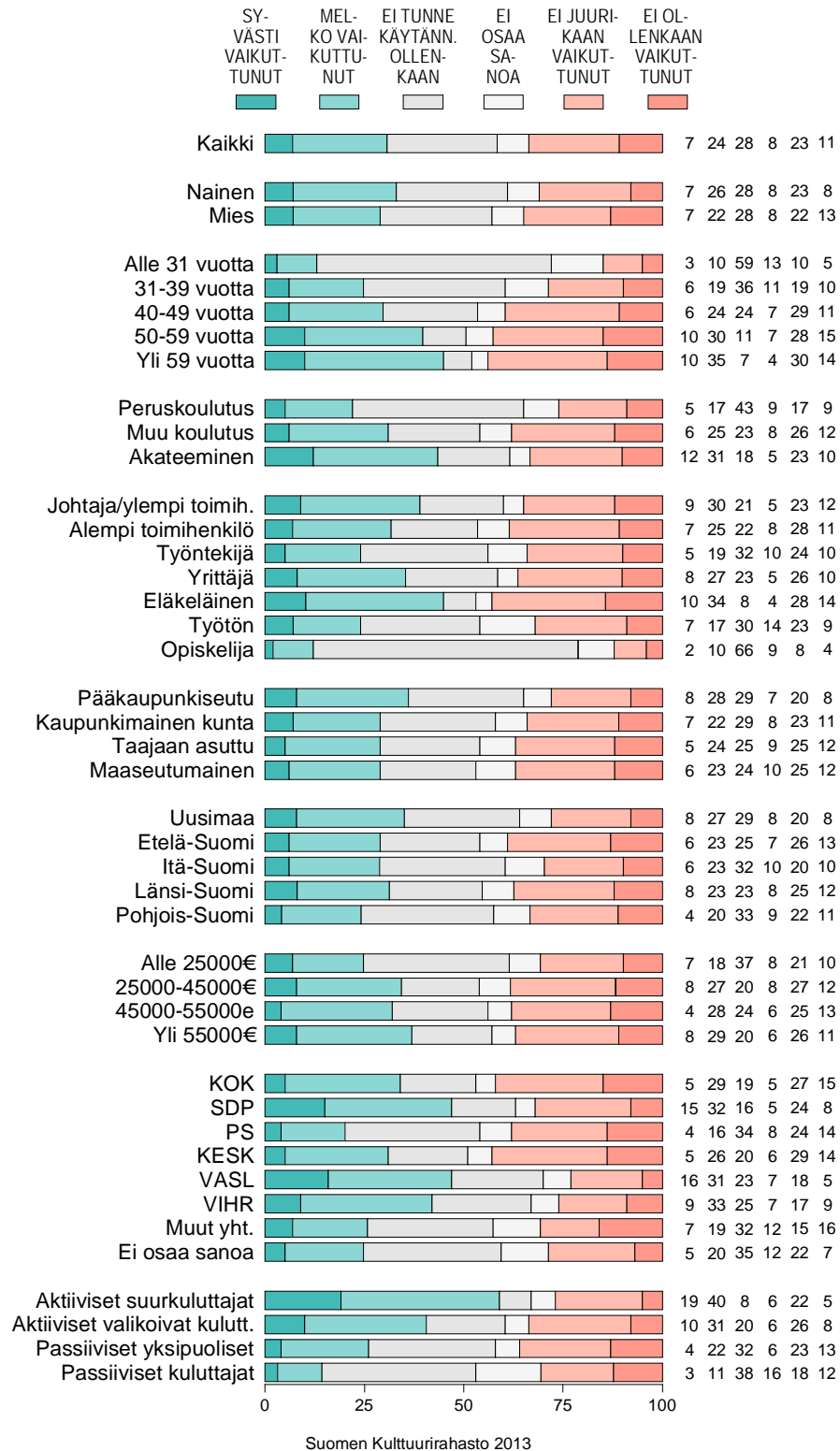
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-23. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: ILKKA REMES (%).

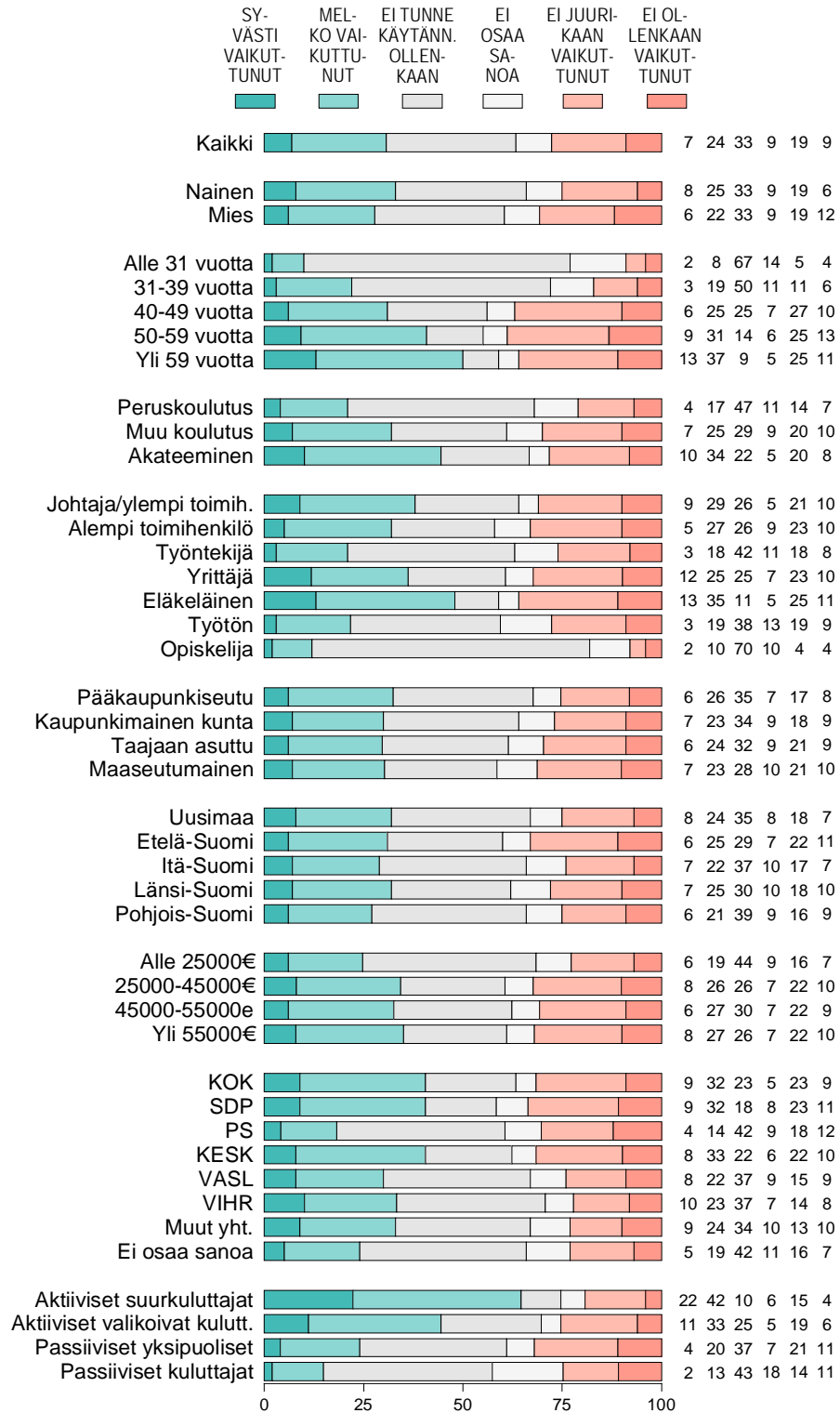
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-24. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: PENTTI SAARIKOSKI (%).

Suomalaiset ja kulttuuri 2013

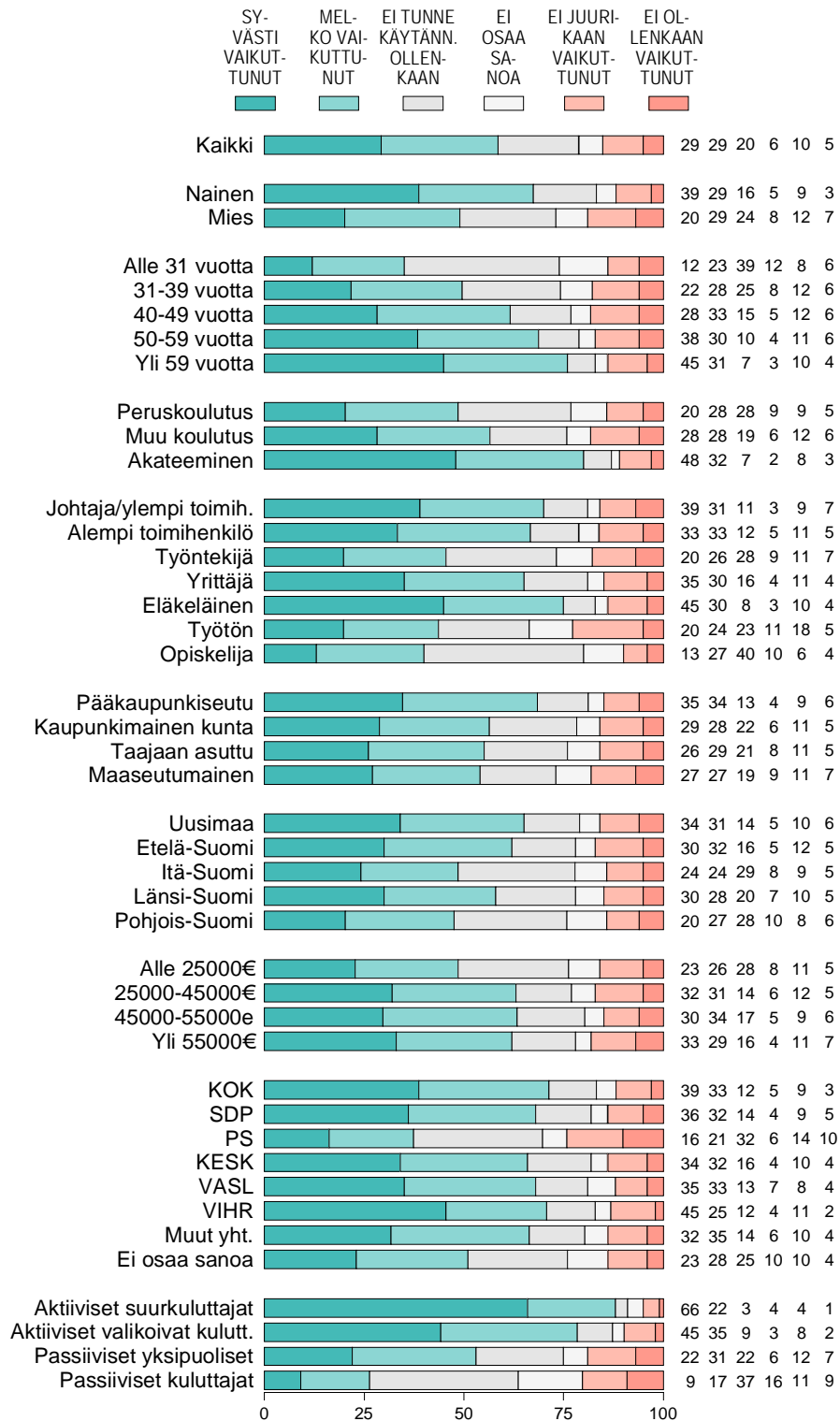
Kuvio 6-25. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: AULIS SALLINEN (%).

Suomen Kulttuurirahasto 2013

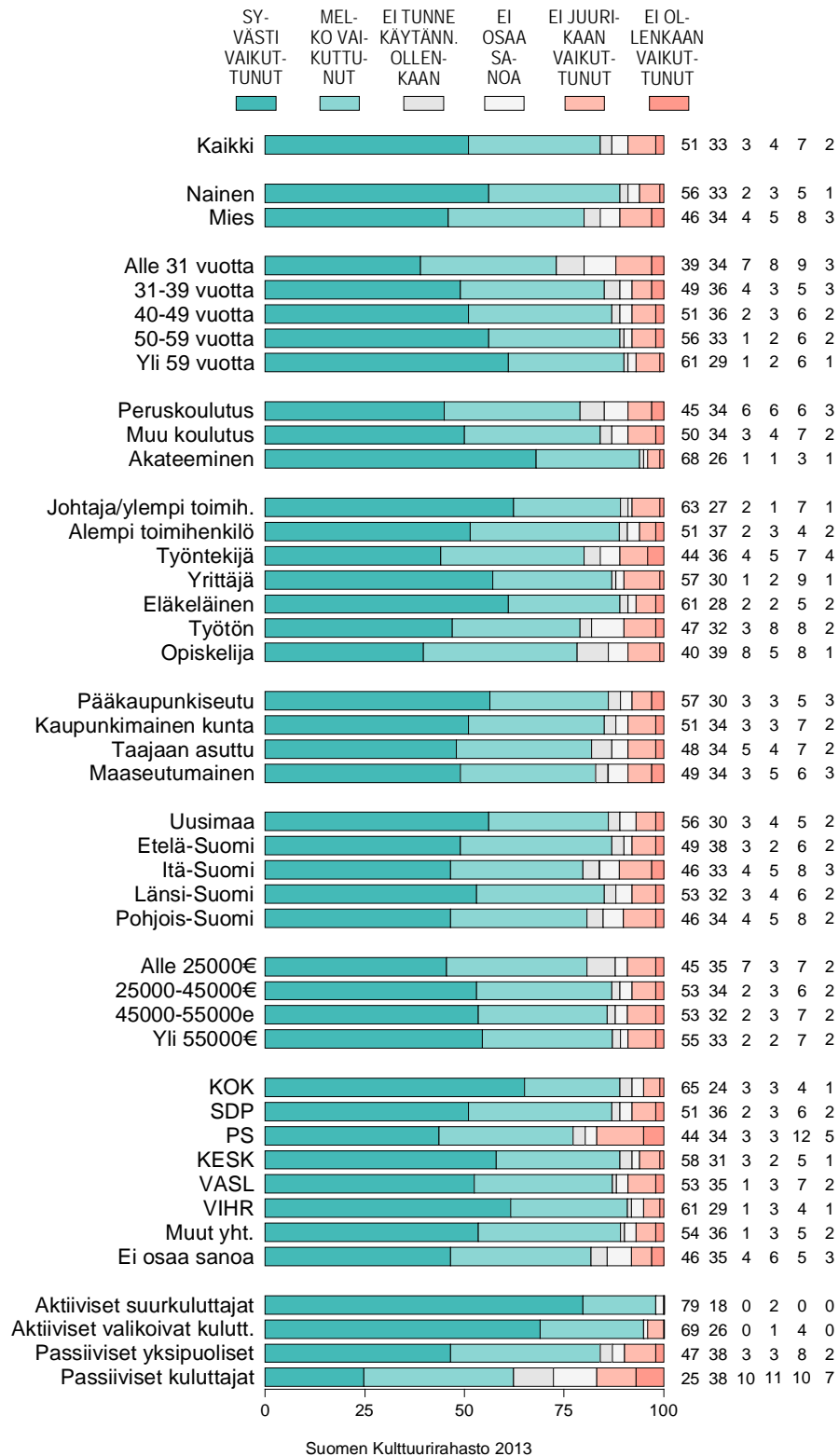
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-26. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: HELENE SCHJERFBECK (%).

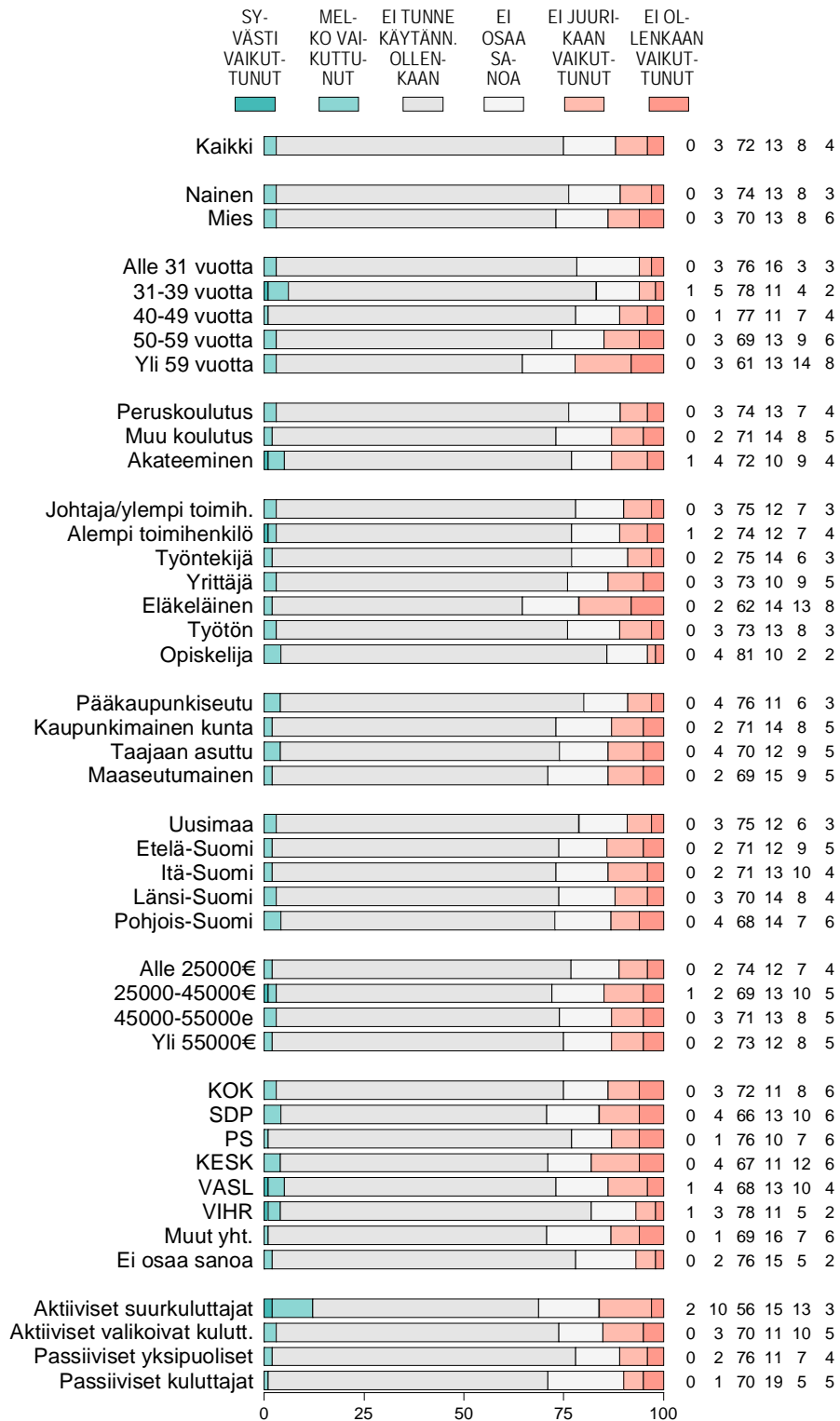
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-27. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: JEAN SIBELIUS (%).

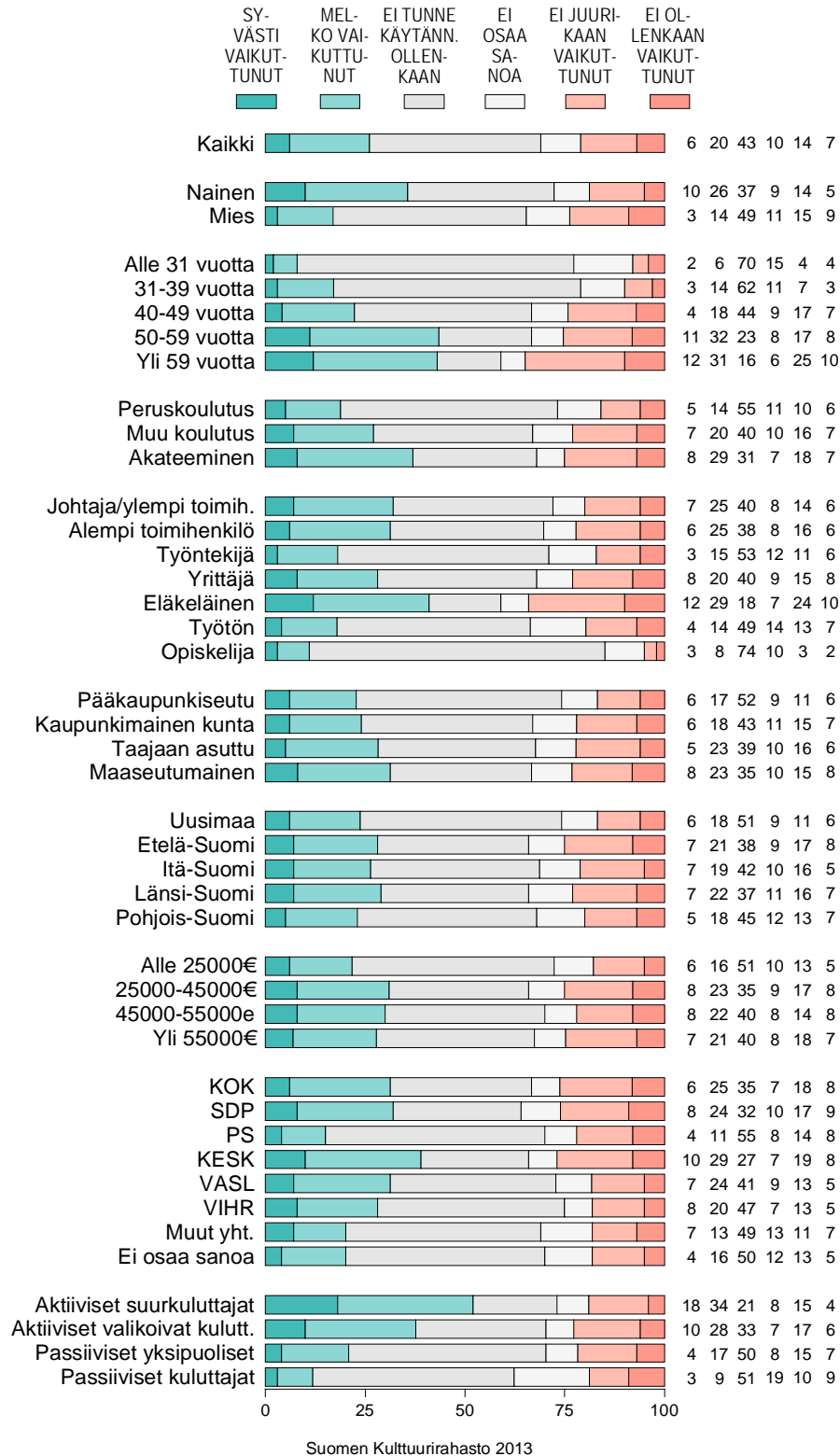
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-28. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: HENRIIKKA TAVI (%).

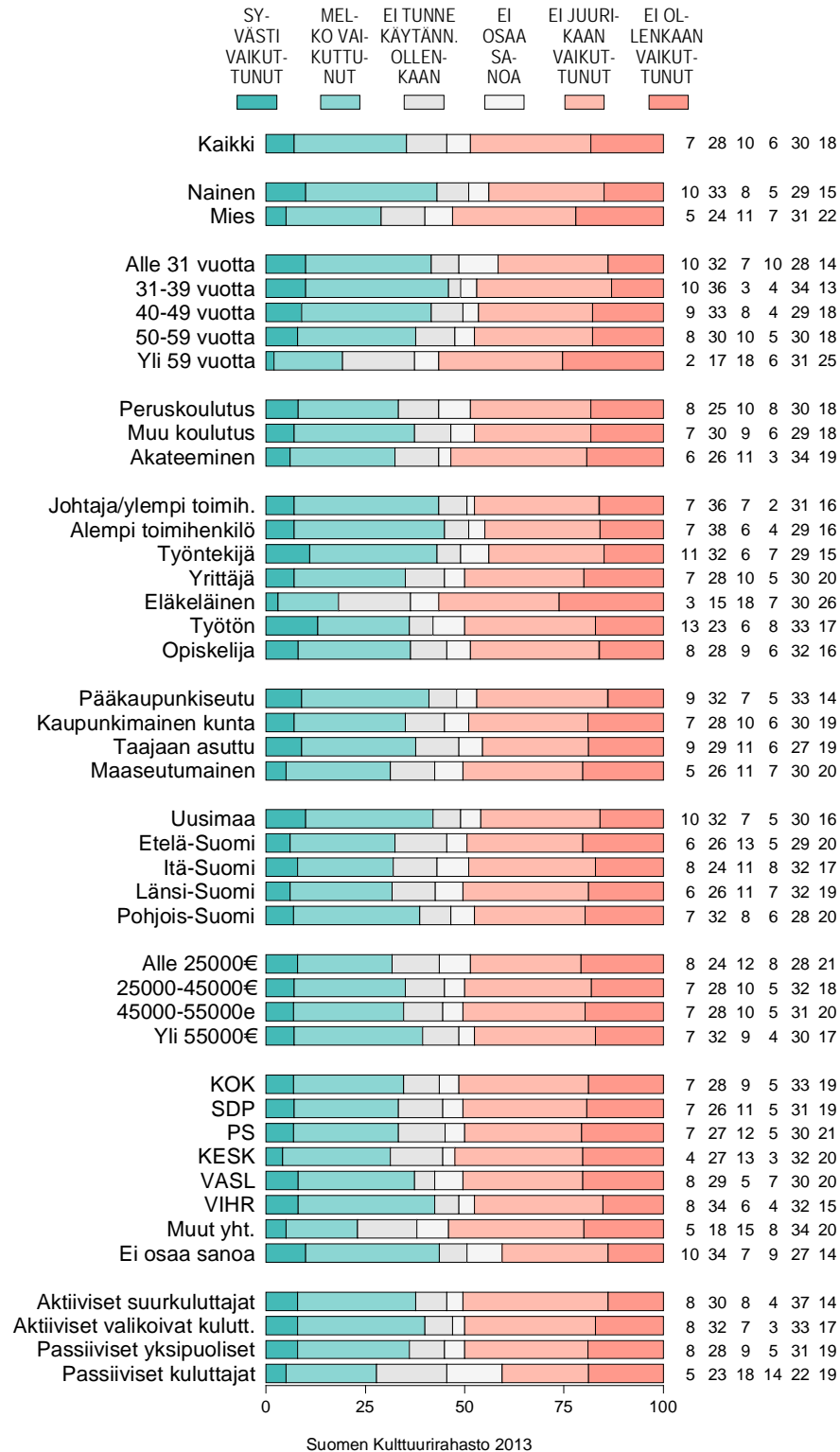
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-29. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: AALE TYNNI (%).

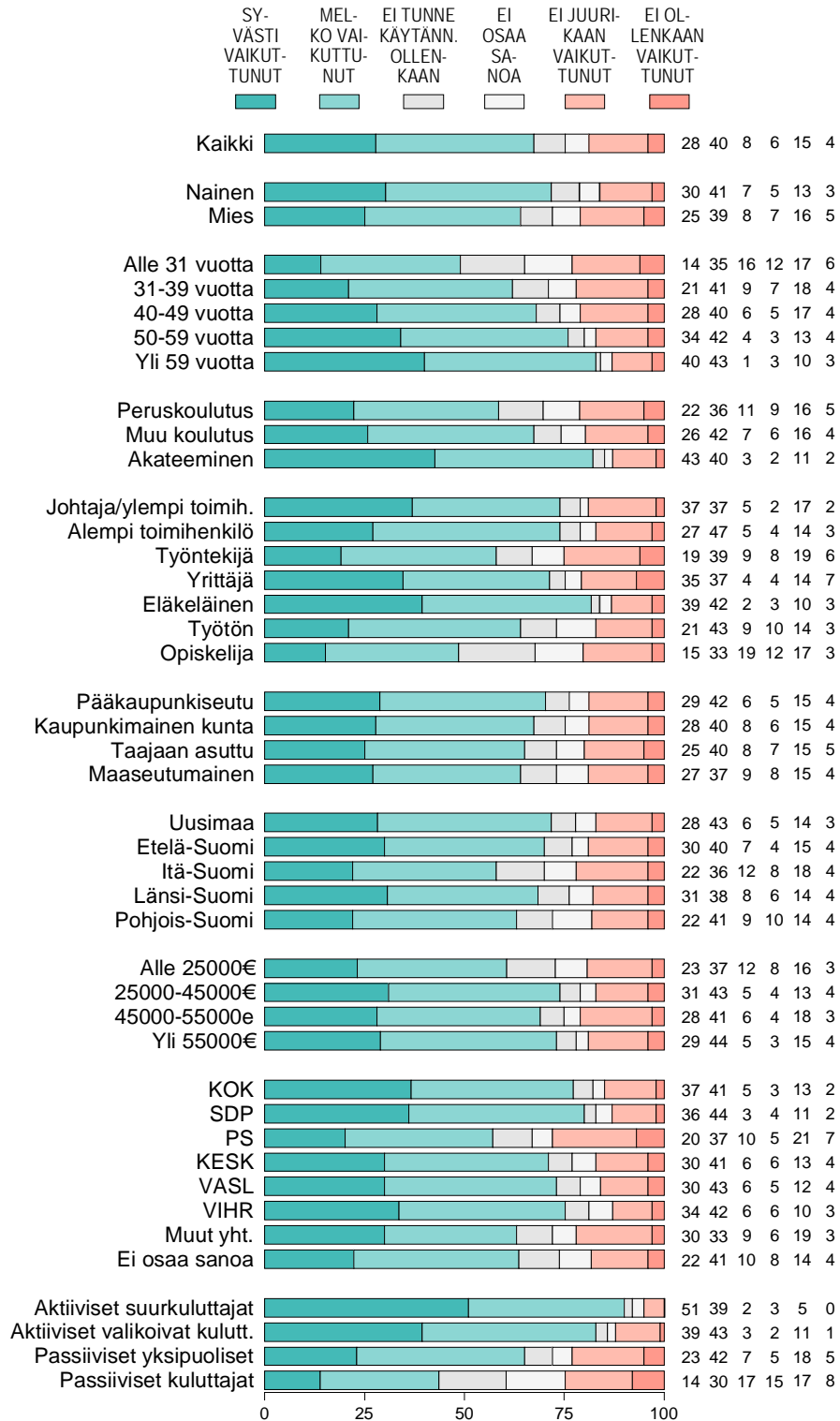
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-30. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: VILLE VALO (HIM) (%).

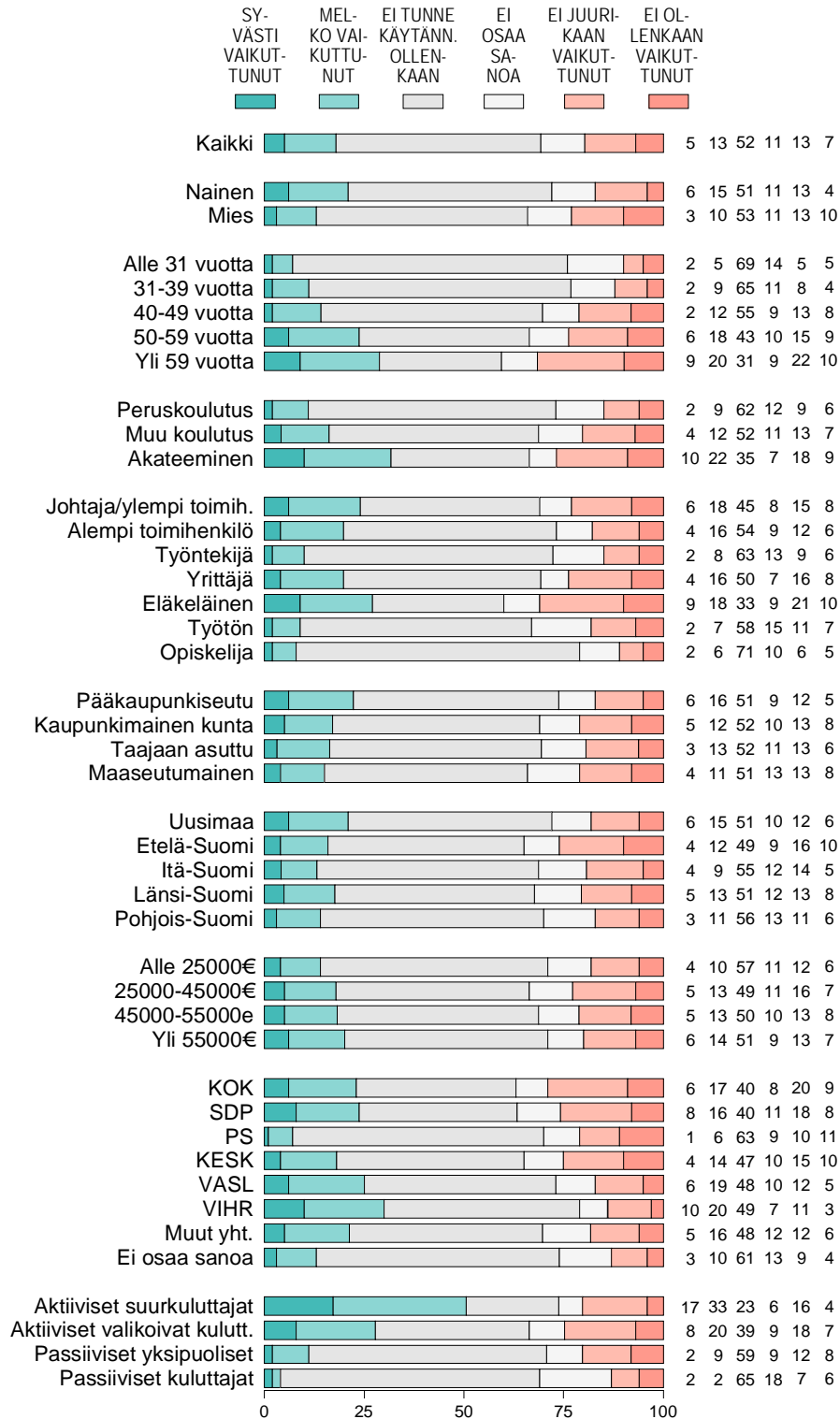
Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-31. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: MIKA WALTARI (%).

Suomalaiset ja kulttuuri 2013

Kuvio 6-32. KUINKA VAIKUTTUNUT ON SUOMALAISTEN TAITEILIJOIDEN TYÖSTÄ JA TEOKSISTA: RAFAEL WARDI (%).

Suomen Kulttuurirahasto 2013